Palestyna i Bliski Wschód

czasopismo poświęcone sprawom gospodarczym
Palestyny i Bliskiego Wschodu
Komitet redakcyjny: Leon Lewite, Józef Thon, P. Wasserman

Rok V | Warszawa, sierpień 1936 | Nr. 8

TREŚĆ NUMERU:

Inż. JÓZEF THON

PIERWSZE PÓŁROCZE 1936 W POLSKO-PALESTYŃSKIEJ WYMIANIE TOWAROWEJ

Ubiegłe półrocze w stosunkach handlowych między Polską a Palestyną wykazuje dość znaczne zmiany w porównaniu z analogicznym okresem roku ubiegłego. Złożyło się na to więcej przyczyn, z których kilka pokrótce poniżej postaramy się zanalizować.

Jak przedstawia się handel polsko-palestyński w tym okresie w cyfrach absolutnych? Przedstawiają się one, jak następuje:

	Przywóz z Palestyny	Wywóz do Palestyny
	w tysiącach złotych	
Styczeń	1.238	653
Luty	1.360	721
Marzec	1.529	537
Kwiecień	698	398
Maj	582	533
Czerwiec	36	451

Jak z powyższego zestawienia wynika, przywóz do Polski wynosił w tym okresie 5,4 miljona złotych, wywóz zaś z Polski do Palestyny 3,3, a zatem saldo ujemne dla Polski równa się 2,1 miljona złotych.

Dla porównania przypominajmy, że przywóz w tym samym okresie r. 1935 wynosił 2.918 tysięcy zł., wywóz zaś — 4.316 tysięcy zł., czyli saldo dodatnie dla Polski wynosiło 1.398 tysięcy zł.

Na pierwszy rzut oka wyglądają te cyfry niezrozumiale. Wydawaćby się mogło, że polsko-palestyński bilans handlowy kształtuje się obecnie dla Palestyny wyjątkowo korzystnie. Dla uniknięcia wszelkich nieporozumień należy zaznaczyć, że jestto objaw nietylko przejściowy, ale i o ile chodzi o niektóre poważne przyczyny, które nań wpłynęły, zgóry przewidziany.

Co złożyło się na obecne saldo ujemne?

Już powierzchowne przyjrzenie się powyższej tabeli wskazuje na zwiększony przywóz, jakoteż i na zmniejszony wywóz.

O ile chodzi o przywóz, to zwiększenie jego zostało spowodowane zarówno obniżką stawek celnych na pomarańcze hiszpańskie, z której Palestyna skorzystała — mimochodem na podstawie klauzuli największego uprzywilejowania, jak i ogólną politykę kontygentową rządu polskiego.

Naskutek zwiększonego eksportu do Palestyny w r. 1935, przyznał rząd polski w ostatnim kwartale tegoż roku oraz w pierwszych miesiącach r. b. zwiększone kontyngenty na owoce cytrusowe, licząc się z tem, że zostaną one wykorzystane właśnie w pierwszych miesiącach roku bieżącego. Zgodnie z tem, przywóz z Palestyny wzrósł w ciągu 6 miesięcy b. r. dość poważnie z 3 miljonów zł. do 5,4 miljona zł. Wzrost ten był przewidziany dokładnie i nie wykroczył poza te przewidywania. Należy jednak pamiętać, że przy imporcie z Palestyny pierwsze miesiące stanowią ze względu na sezon pomarańczowy okres największego nasilenia przywozu do Polski i że w roku ubiegłym przywóz za całych 6 miesięcy pozostałych (lipiec — grudzień) wynosił 1 miljon zł. Tak zatem cyfra, 5,4 miljona zł. przywozu nie może już w ciągu roku bieżącego ulec poważnemu wzrostowi, aczkolwiek obejmuje jedynie 6 miesięcy.

Wywóz zmniejszył się w tym okresie z 5,7 miljona zł. do przeszło 3,3 miljona zł. Co spowodowało ten spadek?

Dwie przyczyny złożyły się głównie na ten stan rzeczy:

Wojna włosko-abisyńska, która wybuchła w jesieni roku ubiegłego, spowodowała zmniejszenie zakupów Palestyny w pewnych grupach towarów, szczególnie zaś w grupie surowców i półfabrykatów oraz fabrykatów. Import Palestyny w pierwszych 3 miesiącach roku bieżącego spadł z 4,352 tysięcy funtów w analogicznym okresie r. 1935 do 3,732 tysięcy funtów, a więc o siódmą część. Cyfry, które poniżej przytaczamy, są oparte na statystyce palestyńskiej, jak wadomo, pracującej niesłychanie powoli, z opóźnieniem 3—6 miesięcy. Cyfry, oparte na statystyce nieoficjalnej, odnoszące się do drugiego kwartału, wskazują na jeszcze większe skurczenie importu do Palestyny w wyniku rozruchów arabskich. W samym tylko marcu 1936 r. import spadł z 1,794 tysięcy funtów do 1,273 tysięcy funtów, a więc o 30%. Podczas gdy import artykułów spożywczych wzrósł o niespełna 2%, to import surowców i półfabrykatów spadł o przeszło 20%, import zaś fabrykatów spadł o 26%. W samym tylko marcu spadł import surowców i półfabrykatów o 44%, fabrykatów zaś o 35%.

Polska eksportuje do Palestyny przeważnie surowce, półfabrykaty i fabrykaty (surowce i wyroby włókiennicze, drzewo budulcowe, dykty, meble gięte i ich części, półfabrykaty i fabrykaty przemysłu metalurgicznego), jest zatem rzeczą zrozumiałą, że eksport jej musiał ucierpieć w pierwszym rzędzie.

W kwietniu wybuchły rozruchy arabskie, które trwają po dzień dzisiejszy. W okresie tym konsumpcja środków spożywczych trwa w niezmniejszonych rozmiarach, zaś inwestycje, a przedewszystkiem budownictwo, muszą w najwyższym stopniu ucierpieć. Uwzględniając fakt, że przeciętna spadku polskiego eksportu w tym okresie jest raczej mniej-

sza, aniżeli spadek importu Palestyny w grupach specjalnie interesujących Polskę, musimy stwierdzić, że eksport Polski do Palestyny ucierpiał w mniejszym stopniu aniżeli eksport innych krajów.

Analiza powyższa wskazuje zarazem na konieczność zwiększenia eksportu środków spożywczych (zboża, mąka, cukier, kasze, bydło, drób), które mimo jakichkolwiek zakłóceń i perturbacyj w życiu gospodarczem Palestyny zawsze znajdą w odpowiednich warunach konkurencyjnych zbyt na rynku Palestyny.

Pragnęlibyśmy zwrócić uwagę na fakt, że eksport z Polski do Palestyny osiąga swoje główne nasilenie właśnie w drugiej połowie roku kalendarzowego. Podczas, gdy Polska wywiozła w roku ubiegłym w przeciągu pierwszych 6 miesięcy 5,7 miljona zł. to w przeciągu pozostałych 6 miesięcy wywóz osiągnął cyfrę 8,7 miljona zł., mimo, że ostatnie 3 miesiące roku ubiegłego stały już pod znakiem zachwianej równowagi gospodarczej Palestyny.

Należy zatem spodziewać się, że eksport po przejściowem zmniejszeniu, dojdzie z powrotem do normy i że w ten sposób równowaga w wzajemnej wymianie towarów między Polską a Palestyną zostanie w rychłym czasie przywrócona. Mająca pieczę nad rozwojem wzajemnych stosunków gospodarczych między Polską a Palestyną Izba Handlowa Polsko-Palestyńska również i w przyszłości dołoży wszelkich starań, aby zwiększyć obroty między obu krajami i doprowadzić je do stanu, który leży w najlepiej pojętym interesie Polski i Palestyny.

Inż. I. SCHIFFMANN

Tel-Awiw

RUCH BUDOWLANY W PALESTYNIE W R. 1935

Punktem kulminacyjnym w rozwoju ruchu budowlanego Palestyny był r. 1935. W związku ze wzrostem ruchu imigracyjnego, ruch budowlany odznaczał się poważną intensywnością. Wzrosło zapotrzebowanie na mieszkania. Pewne załamanie się ruchu budowlanego następuje na jesieni 1935 r. Spowodowane ono zostało znanemi wypadkami politycznemi, które przeszkadzały odpowiednio rozwojowi różnych gałęzi gospodarki palestyńskiej. Społeczeństwo palestyńskie w obawie wybuchu zbrojnego konfliktu śródziemnomorskiego wycofywało swe depozyty z banków krajowych. W konsekwencji tego runu musiała się też zmienić polityka kredytowa banków. Kredyty odtąd były udzielane z pewnemi ograniczeniami, co w pierwszym rzędzie odbiło się na ruchu budowlanym. Przy końcu

ubiegłego roku stosunki finansowe kraju normalizują się, co też pociąga za sobą wznowienie i ożywienie ruchu budowlanego. W poprzednich miesiącach ruch budowlany ograniczał się jedynie do wykończenia rozpoczętych budowli.

O ruchu budowlanym Palestyny mamy tylko fragmentaryczne dane statystyczne. Nie posiadamy zbiorowo i systematycznie opracowanej statystyki, dotyczącej budownictwa całego kraju za r. 1935. Jednak na podstawie fragmentarycznych statystyk można ustalić, iż ruch budowlany w r. 1935 odznaczał się wielkim zasięgiem i był jednym z najważniejszych czynników życia gospodarczego kraju.

W 4-ch największych miastach kraju: w Jerozolimie, Hajfie, Tel-Awiwie i Jaffie, inwestowano w budownictwie w r. 1935 około ŁP. 8 miljonów.

Ruch budowlany w Jerozolimie, Hajfie, Jaffie i Tel-Awiwie

Miasto	Rok 1934		Rok 1935	
	Obszar	Wartość	Obszar	Wartość
Jerozolima	352,000 m2	ŁP. 2,464,000	390,000 m2	ŁP. 2,730,000
Jaffa	176,076 „	„ 1,056,456	200,190 „	„ 1,201,000
Hajfa (mieszkania i sklepy)	8,287 „	„ 1,600,000	8,500 „	„ 1,650,000
Tel-Aviv	429,729 „	„ 2,578,000	450,000 „	„ 2,640,000

Zasięg ogólnego budownictwa Palestyny w r. 1935 może być szacowany bez przesady na ŁP. 8—9 miljonów. Największe osiedle rolne Palestyny — Petach-Tikwa — odznaczało się w r. 1935 również intensywnym ruchem budowlanym, co można zresztą odnieść i do innych osiedli.

Ruch budowlany w Petach-Tikwa w latach 1933—1935

Rok	Obszar	Wartość
1933	17.585 m.2	ŁP. 81.800
1934	22.080 „	„ 179.112
1935	37.484 „	„ 250.000

Budownictwo żydowskie

Nawet powierzchowny rzut oka na cyfry statystyczne wystarczy dla stwierdzenia wielkiego znaczenia budownictwa żydowskiego dla ogólnej gospodarki palestyńskiej. Jeśli do inwestycyj budowlanych w Tel-

Awiwie dodamy 50% jako inwestycje żydowskie w innych miastach z ludnością mieszaną (Jerozolima, Hajfa, Jaffa) i doliczymy pozatem znane nam dane, dotyczące ruchu budowlanego w kolonjach palestyńskich, otrzymamy wówczas kwotę ŁP. 5,5—6 miljonów, którą wynosiło budownictwo palestyńskie w r. 1935 — wobec ŁP. 4,5 miljona, jakie wynosiły inwestycje w budownictwie mejskim oraz ŁP. 800 tys. w budownictwie wiejskim w r. 1934. Głównym czynnikiem wzrostu żydowskiego budownictwa — jak już wyżej zaznaczyliśmy — była imigracja, która w r. 1935 wynosiła około 64.000 osób. Przyjmując, że na każde 2 osoby potrzebna jest 1 izba, zapotrzebowanie dla tej ilości przybyłych wynosi 32.000 pokojów. Na wybudowanie tej ilości pokojów potrzebne są inwestycje w wysokości ŁP. 5 miljonów.

Budownictwo instytucyj religijnych i filantropijnych

W Jerozolimie poza budową mieszkań, buduje się w znacznej mierze gmachy dla instytucyj religijnych i charytatywnych. Te oto budowle, klasztory, szpitale, kościoły i t. d. przedstawiają wartość inwestycyjną conajmniej ŁP. 750 tys. Większość tych inwestycyj przypada na budowle kościoła chrześcijańskiego, jednak i poważny udział mają żydzi i Mahometanie.

Budownictwo rządowe

Również i rząd palestyński ożywił znacznie swą działalność budowlaną. Wybudował on szereg gmachów dla poczty i telegrafu, na potrzeby wojskowe, dla komisarjatów policyjnych, szkół i t. d. Niestety niema dokładnych cyfr co do wysokości tych inwestycyj. Przeważająca część budownictwa Palestyny przypada na miasta, przyczem żydzi biorą w niem największy udział.

Ruch budowlany na kolonjach palestyńskich

W ostatnich miesiącach podjęto szereg kroków w kierunku wzmożenia ruchu budowlanego w kolonjach palestyńskich. Utworzono komitet bankowy, którego zadaniem jest udzielanie kredytów dla wzniesienia budynków w osiedlach rolnych. Bardziej rozwinięte kolonje wykazują coprawda poważny zasięg budownictwa, jednak wznoszone budynki noszą charakter przeważnie mieszkalny i nie są związane z gospodarką rolną osiedla.

Ruch budowlany w Tel-Awiwie w r. 1935

Budownictwo w Tel-Awiwie w poszczególnych miesiącach r. 1935 przedstawiało się jak następuje:

styczeń	1.185	22	35.080
luty	1.201	34	34.787
marzec	1.531	9	45.091
kwiecień	1.282	35	36.310
maj	1.414	35	43.726
czerwiec	1.588	17	44.028
lipiec	1.492	37	45.005
sierpień	1.445	31	44.970
wrzesień	977	35	34.811
październik	1.090	12	33.755
listopad	951	42	31.939
grudzień	650	15	21.000
Ogółem	14.806	324	450.502

Ruch budowlany w miastach

Poza jednorodzinnemi domami w osiedlach rolnych oraz robotniczych domów mieszkalnych, budowle w Palestynie są przeważnie wielopiętrowe. W ubiegłym roku wybudowano w Tel-Awiwie 474 domy 3-piętrowe, 88 dwupiętrowych i 106 jednopiętrowych, przyczem część tych ostatnich posiadała po dwa i trzy mieszkania. Należy podkreślić, iż budownictwo w Palestynie jest przedewszystkiem terenem dla inwestycji kapitałów prywatnych. Poza wzrostem zapotrzebowania na mieszkania w związku ze wzmożonym ruchem imigracyjnym, wpłynął na zwiększenie się inwestycyj w budownictwie szereg czynników natury socjalnej i psychologicznej. Niepewność finansowa, jaka istnieje na całym świecie, wpływa również na zwiększenie inwestycyj w budowie domów, jako pewnej formy oszczędności. Pozatem wysoki czynsz dzierżawny przyczynia się również, iż szereg ludzi ostatniemi swemi kapitałami przystępuje do budowy własnych domów mieszkalnych. Wszystkie te czynniki przyczyniły się do znacznego wzrostu.

Budownictwo dla celów przemysłowych

Z pośród licznych gmachów fabrycznych, należy przedewszystkiem wymienić gmachy „Palestine Electric Corp.“, „Palestine Potash Ltd.“ oraz

pewną ilość gmachów fabrycznych w zatoce hajfskiej, jak „Palestine Foundries and Metal Works", „Silicate Brick Works", dla huty szklanej i fabryki włókienniczej i t. d. W pobliżu Tel-Awiwu powstały dwie nowe fabryki, produkujące cegły sylikatowe. Pozatem powstały między Tel-Awiwem a Riszon le Zion oraz w pobliżu Ramat Gan i Petach Tikwa liczne gmachy fabryczne.

Gmachy publiczne

Znaczny wzrost ludności wpłynął na zwiększenie zapotrzebowania na gmachy publiczne, szpitale, kina i t. d. W Tel-Awiwie wybudowano szpital Assutah, a w Petach-Tikwa szpital Kupat Cholim. Pozatem wzniesiono w Ramat Gan oraz w innych miejscowościach kraju szereg szpitali i sanatorjów. W Tel-Awiwie wybudowano 2 nowe kina, a w Hajfie kino „Armon" oraz amfiteatr. Szereg budowli rządowych zostało wykończonych w r. 1935. Pozatem wybudowano muzeum, szereg budowli miejskich, szkoły, rzeźnie i t. d.

Wielkość domów

Jest godnem zaznaczenia, iż wielkość mieszkań naogół zmalała. Zjawisko to tłumaczy się znacznemi cenami gruntu, wysokim czynszem dzierżadnym, dużemi kosztami utrzymania służby domowej. Z tych też względów zaznacza się popyt na mieszkania dwupokojowe. Wybudowano jednak znaczną ilość i mieszkań większych, zwłaszcza w dzielnicy Rotschild Blvd. w Tel-Awiwie, Hadar Hacarmel w Hajfie i Rechawji w Jerozolimie. Poza miastami wybudowano szereg dużych willi, jak np. Tel-Benjamin w pobliżu Ramat Gan, w niektórych dzielnicach Hadar Hacarmel oraz w pobliżu osiedli Petach Tikwa, Rechowot i Natanji oraz niektórych części Jerozolimy, szczególnie w dzielnicy chrześcijańskiej.

Architektura

Charakter architektoniczny budowli z r. 1935 był podobny do stylów budowli w latach poprzednich. Należy podkreślić, iż naogół styl budowy stał na wysokim poziomie estetycznym. Na specjalną uwagę zasługuje szereg gmachów szkolnych, szpital „Assutah", Bet Brenera w Tel-Awiwie, oraz szereg gmachów publicznych i prywatnych w Jerozolimie, Hajfie i Tel-Awiwie.

Materjał budowlany

Z przykrością należy stwierdzić, iż w dziedzinie zużycia materjałów budowlanych poczyniono małe postępy, mimo, iż Palestyna zużywa w coraz większych ilościach, na co wskazują następujące cyfry:

Przywóz materjałów budowlanych do Palestyny w latach 1931—1935.

1931	ŁP. 425.000
1932	„ 520.000
1933	„ 940.000
1934	„ 1.900.000
1935 (I połowa)	„ 1.050.000

Importowane materjały budowlane nie były pierwszorzędnej jakości. Należałoby utworzyć centralną instytucję, w której zasiedliby przedsiębiorcy budowlani, architekci, oraz inni przedstawiciele budownictwa, któraby współpracowała z laboratorjum doświadczalnem dla importowanych materjałów budowlanych. Należy przedewszystkiem zwrócić uwagę na podniesienie jakości artykułów budowlanych, produkowanych w kraju. Aczkolwiek fabryka cementu „Nesher“ oraz fabryka cegieł sylikatowych b. wiele zrobiły w kierunku podniesienia jakości swych wyrobów, jednak pod tym względem dużo jeszcze dałoby się zrobić.

Praca

Mimo wysokiej jakości pracy żydowskich robotników i niepospolitej ich zdolności przystosowywania się do warunków, brak doświadczenia oraz szalone tempo budowy odbija się na jakości nowych budowli palestyńskich. Wykonanie robót budowlanych cierpi w znacznej mierze z tego względu, iż szereg właścicieli domów, mających b. słabe pojęcie o robotach i materjałach budowlanych, prowadzi budowę domów na własną rękę. Jest koniecznością, by w przyszłości budowy prowadzone były tylko przez doświadczonych przedsiębiorców budowlanych, przy zastosowaniu odpowiednich metod pracy. Praca akordowa powinna być wykluczona, a na jej miejsce prowadzona praca stała, co wpłynie znacznie na podniesienie jakości budowy

Kredyty budowlane

Kredyty budowlane mają dla rozwoju Palestyny pierwszorzędne

znaczenie. „General Mortgage Bank" udzielił pożyczek hipotecznych na ogólną kwotę ŁP. 2 miljony. Większość tych pożyczek udzielana została w ostatnich 2-ch latach.

koniec	r.	1930 —	ŁP.	200.936
„	„	1934 —	„	954.736
„	„	1935 —	„	1.903.648

„The South-Africa Palestyna Co." przy końcu r. 1934 udzieliło pożyczek hipotecznych w wysokości ŁP. 200.000. Wysokość pożyczek hipotecznych, udzielonych przez osoby prywatne, należy oszacować w tej samej wysokości, co ogólna kwota pożyczek udzielonych przez wspomniane 2 instytucje. Ogółem więc pożyczki hipoteczne wynosiły ŁP. 4,5 miljona. Oprocentowanie tych pożyczek waha się w granicach od 7—12%. Normalne oprocentowanie pożyczek hipotecznych pierwszego numeru wynosi od 8—10%.

Przepisy budowlane

Wiele niedomagań w budownictwie palestyńskiem wynika z nieracjonalnych przepisów budowlanych, które możliwie odpowiadały potrzebom ruchu budowlanego z r. 1931. Nie są one jednak przystosowane do szybkiego rozwoju ruchu budowlanego w ostatnich latach. Wydane w ostatnich latach przepisy budowlane są coprawda korzystne, jednak w żadnej mierze nie odpowiadają obecnym potrzebom rynku budowlanego w Palestynie.

WYSTAWA POLSKA NA TARGACH LEWANTYŃSKICH, 1936 W TEL-AWIWIE

(m) VII Targi Lewantyńskie, które odbyły się w Tel-Awiwie w okresie 30.IV. — 6.VI. 1936 r., były jedną z największych imprez Bliskiego Wschodu zarówno pod względem rozmiarów jak i organizacji. Niestety odbywały się one w okresie smutnych wydarzeń w Palestynie, co wpłynęło na mniejszą frekwencję zwłaszcza wśród zwiedzających z krajów ościennych.

Tegoroczne Targi Lewantyńskie obejmowały obszar 130.000 m² (w r. 1932 — 50.000 m², w r. 1934 — 100.000 m²), znajdujący się na północ od Tel-Awiwu, między morzem Śródziemnem a brzegiem Jarkonu. Udział w VII Targach wzięło 30 państw, z których 16 zorganizowało swój udział we własnych pawilonach narodowych, pozostałe zaś 14 krajów zgrupowa-

ne były w Pawilonie Międzynarodowym. W roku bieżącym zwiedziło Targi 300.000 osób.

Udział Polski w VII Targach Lewantyńskich poraz trzeci zorganizowany został przez Polsko-Palestyńską Izbę Handlową w Warszawie, przy wydatnej pomocy moralnej i finansowej Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Państwowego Instytutu Eksportowego, Banku Polskiego, Banku Polska Kasa Opieki, Związku Izb Przemysłowo-Handlowych i szeregu innych instytucyj i związków branżowych.

Ekspozycja polska w roku bieżącym mieściła się w stałym żelazobetonowym Pawilonie Polskim, zbudowanym w roku 1934, a obecnie znacznie powiększonym i rozbudowanym. Prace związane z przebudową Pawilonu, prowadzone były w okresie przedtargowym przez p. inż. H. Zabłudowskiego.

Pawilon Polski w roku bieżącym zgrupował ogółem 107 instytucyj i firm, reprezentujących najważniejsze gałęzie polskiej gospodarki. W tem miejscu należy podkreślić, iż niestety dawał się spostrzec brak niektórych dziedzin przemysłu polskiego, eksport których stanowi najpoważniejszą pozycję w ogólnym wywozie z Polski do Palestyny (komplety skrzynkowe, części mebli giętych i t. d.). Odnośne firmy bądź z braku zrozumienia dla ważności tej ekspozycji, bądź też kierując się względami oszczędnościowemi, odmówiły swego udziału w Wystawie nawet za minimalnemi opłatami.

Przemysł włókienniczy, reprezentowały głównie firmy łódzkie i białostockie, a mianowicie: „Widzewska Manufaktura", „N. Eitingon i S-ka", K. Scheibler i L. Grohman, Ludwik Geyer, Karol Reisfeld, N. Holcman, Kosches & Co., Gwircman i Ratner i inni z Łodzi, oraz L. Wysocki i S-wie z Białegostoku.

Polski przemysł drzewny reprezentowany był przez szereg poważnych firm na czele z Dyrekcją Naczelną Lasów Państwowych,

Wśród wystawców polskiego przemysłu spożywczego należy wymienić „Polski Eksport Rolny", E. Wedla, „Erę" i t. d.

Przemysł żelazny reprezentowany był przez „Polski Eksport Żelaza", Katowice, przemysł papierniczy przez firmy: „Centropapier", „Tektura Surowa" i „Solali". Przemysł kosmetyczny i farmaceutyczny reprezentowały firmy „Cazimi", Magister Klawe, „Pharmachemja", „Neige de Fleurs" i inne.

Pozatem stoiska swoje zorganizowały fabryki, wyrabiające bilardy, farby, wyroby srebrne, galanteryjne i t. d. Na specjalne podkreślenie zasługuje zorganizowanie poraz pierwszy na Targach Lewantyńskich ekspozycji książki polskiej. Organizacją zajęło się Towarzystwo Międzynaro-

dowego Handlu Książką Polską „Awangarda“, które zgrupowało w swym kiosku około 20 najpoważniejszych polskich wydawców.

Specjalną uwagę poświęcono sprawie transportu między Polską a Palestyną. Szereg diagramów i wykresów ilustrował korzyści bezpośredniej komunikacji między portami polskiemi a palestyńskiemi, utrzymywanej przez t-wo „żegluga Polska S. A.“, oraz bezpośredniej linji pasażersko-towarowej między Konstancą a Palestyną, utrzymywanej przez T-wo „Gdynia—Ameryka Linje żeglugowe S. A.“. Nader efektowne dwa stoiska tego towarzystwa nazewnątrz i wewnątrz Pawilonu zwracały uwagę zwiedzających.

Ekspozycje na Wystawie zorganizowały również Polskie Linje Lotnicze „Lot“ i Polskie Biuro Podróży „Orbis“. Udział tych instytucyj przedstawiał się b. okazale.

Na czoło całego Pawilonu wysuwało się stoisko Banku „Polska Kasa Opieki“, udekorowane pięknemi wykresami i oświetlonemi diagramami, które ilustrowały wzrost tej instytucji na terenie Palestyny, na tle ogólnego rozwoju stosunków polsko-palestyńskich.

Wydawnictwa „Palestyna i Bliski Wschód“, „Nasz Przegląd“ i „Codzienna Gazeta Handlowa“, które z okazji Targów wydały specjalne numery, również były reprezentowane na Wystawie.

Polsko-Palestyńska Izba Handlowa wystąpiła na Wystawie z własnem efektownem stoiskiem. Diagramy i wykresy ilustrowały w sposób jasny i przejrzysty rozwój stosunków polsko-palestyńskich za ostatnie pięciolecie.

Szereg firm, jak „Awangarda“, E. Wedel, „Cazimi“, „Pharmachemja“ i t. d., urządził na miejscu sprzedaż detaliczną, umożliwiając w ten sposób zapoznanie się szerokich rzesz zwiedzających z ich produkcją.

Pawilon Polski przedstawiał się okazale. Udekorowany flagami i emblematami państwowemi ściągał uwagę zwiedzających Targi.

Organizacja Pawilonu Polskiego spoczywała w rękach Polsko-Palestyńskiej Izby Handlowej. W okresie przedtargowym Izba dzięki wytężonej swej pracy w formie rozprowadzenia licznych referatów, publikacyj, okólników i t. d. zdołała poinformować najszersze rzesze polskich sfer gospodarczych o pojemności i znaczeniu rynków Bliskiego Wschodu, o możliwościach ekspansji, oraz o znaczeniu Targów Lewantyńskich w Tel-Awiwie. Praca ta była tem uciążliwsza, że stale napotykała na trudności, spowodowane stosowaniem polityki oszczędnościowej.

Przy werbowaniu wystawców, Izba szczególną uwagę zwracała na selekcję firm, zapraszając jedynie te, których wyroby mogły łatwo znaleźć zbyt na Bliskim Wschodzie. Na podstawie wieloletniego doświadczenia, Izba przywiązywała specjalną uwagę sprawie racjonalnej i wykwalifiko-

wanej obsługi. Z ramienia Izby udał się jako delegat na Targi p. dyr. Artur Anker, który wespół z p. inż. H. Zabłudowskim pełnił funkcję Komisarza Wystawy Polskiej. Pozatem w charakterze kierowniczki biura Wystawy została delegowana p. Aleksandra Mozeson, referentka Wydziału Handlowego Izby.

Pieczę nad stroną artystyczną i dekoracyjną Pawilonu powierzono p. Maksowi Eljowiczowi.

Dla należytej obsługi poszczególnych stoisk, kierownictwo Wystawy zaangażowało w Palestynie szereg wykwalifikowanych sił pomocniczych.

Należy zaznaczyć, iż dzięki wielkiej energji i sprężystej organizacji, Pawilon Polski był jednym z dwu z pośród zagranicznych, który został otwarty w dn. 3 maja. Otwarcie dokonał Konsul Rzeczypospolitej Polskiej w Tel-Awiwie, p. Stanisław Łukaszewicz, w obecności przedstawicieli świata politycznego, gospodarczego i prasy.

Biuro Wystawy Polskiej udzielało zainteresowanym wszelkich wiadomości, dotyczących wymiany handlowej polsko-palestyńskiej oraz możliwości jej rozwoju. Informacje te dotyczyły stawek celnych, transportowych, źródeł nabycia odnośnych towarów w Polsce, ograniczeń przywozowych i t. d. Ogólna ilość zapytań zarejestrowanych w biurze Pawilonu, a następnie podawanych do wiadomości zainteresowanych firm, przekroczyła liczbę 200. Główne zainteresowanie kupców palestyńskich odnosiło się do artykułów spożywczych, włókienniczych i drzewnych.

Szereg odznaczeń przyznała komisja sędziowska zarówno poszczególnym wystawcom, jak i organizatorom. I tak złote medale przyznano 23 wystawcom (w czem również organizatorom Wystawy), 6 srebrnych i szereg odznaczeń w formie dyplomów.

Pawilon Polski na Targach Lewantyńskich zwiedzili między innymi: Wysoki Komisarz Generał Sir Artur Wauchope, Burmistrz M. Dizengoff, Generalny Konsul Rzeczypospolitej Polskiej, Dr. Zdzisław Kurnikowski, Konsul Rzeczypospolitej Polskiej Stanisław Łukaszewicz, Prezes Izby Przemysłowo-Handlowej — Jaffa-Tel-Aviv H. Hoofien, Prezes Palestyńsko-Polskiej Izby Przemysłowo-Handlowej w Tel-Awiwie Konsul M. Chelouche, członkowie Egzekutywy Agencji żydowskiej dr. F. Rotenstreich, Dr. Werner Senator i inni, konsulowie państw zagranicznych, komisarze pawilonów zagranicznych, delegaci na Targi Lewantyńskie państw obcych i inni.

W okresie trwania Targów, odbył się w Tel-Awiwie szereg konferencyj i rozmów gospodarczych, na których delegaci z Polski mieli okazję zetknąć się ze sferami gospodarczemi Palestyny.

W dn. 18 czerwca, po likwidacji Wystawy, kierownictwo Pawilonu Polskiego zorganizowało pod protektoratem Palestyńsko-Polskiej Izby Handlowej w Tel-Awiwie, konferencję wystawców i ich przedstawicieli, celem

wypowiedzenia się co do celów tej imprezy. Opinja wypadła bezsprzecznie zadawalająco. Podane uwagi zostaną przez kierownictwo Pawilonu wykorzystane przy organizacji następnej Wystawy.

W dniu 12 maja, jako w rocznicę zgonu Pierwszego Marszałka Polski, Józefa Piłsudskiego, Pawilon był zamknięty. Chorągwie okryte kirem, spuszczone były do połowy masztu.

W związku z przypadającą w czasie trwania Targów uroczystością jubileuszu 10-lecia sprawowania rządów przez Prezydenta R. P., prof. Ignacego Mościckiego, Prezydjum Polsko-Palestyńskiej Izby Handlowej w Warszawie w porozumieniu z miarodajnemi czynnikami rządowemi uchwaliło nadać Pawilonowi im. Prof. Ignacego Mościckiego oraz wmurować tablicę pamiątkową w gmachu Pawilonu. W dniu jubileuszu wysłana została hołdownicza depesza do Pana Prezydenta, treści następującej:

„Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, Prof. Ignacy Mościcki, Zamek, Warszawa.

W wykonaniu uchwały Prezydjum Polsko-Palestyńskiej Izby Handlowej w Warszawie nadajemy podczas uroczystości uczczenia dziesięciolecia sprawowania szczytnego urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w Konsulacie Polskim Pawilonowi Polskiemu na Targach Lewantyńskich w Tel-Awiwie nazwę Pawilonu Imienia Profesora Ignacego Mościckiego. Prosimy Cię Czcigodny Panie Prezydencie o przyjęcie tego skromnego objawu czci i hołdu.

Artur Anker, delegat Polski na Targach Lewantyńskich."

Konsulat Polski w Tel-Awiwie z okazji powyższego święta urządził bankiet.

Odpisy depeszy skierowano do Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

ANGLJA A PRZEMIANY W POLITYCE EGIPTU

W ostatnich latach Egipt stał się terenem wewnętrznych walk politycznych. Ultra-nacjonalistyczna partja „Wafd" coraz bardziej zdobywa wpływy w kraju, tak iż faktycznym i decydującym czynnikiem w społeczeństwie egipskiem jest wspomniane stronnictwo. Wymownie o tem świadczą ostatnie wybory do parlamentu egipskiego, przy których stronnictwo Wafd uzyskało przytłaczającą większość głosów.

Zgon króla Fuada I, który uchodził za narzędzie polityki angielskiej, wywołał, rzecz jasna, głębokie przemiany w nastrojach ludności. Dotychczasowa polityka króla Fuada I była nawskroś kompromisowa i zmierzała do ścisełj współpracy z W. Brytanją. Król Fuad I dążył do utrzymania

stosunków przyjaznych z Anglją. Wszelkie układy, jakie zawierał zmarły król, były ostro zwalczane przez nacjonalistów egipskich. Próby Anglików dojścia do zgody z Egiptem rozbijały się o nieustępliwość wafdystów w sprawie przyłączenia Sudanu do Egiptu. Obecna sytuacja polityczna w Egipcie nie jest narazie wyklarowana, jednak należy stwierdzić, iż pozycja Anglji w Egipcie, po śmierci króla Fuada, jak również po odniesionych zwycięstwach Włochów nad Abisynją, jest dość trudna. Znamienne są głosy prasy włoskiej, domagające się bezpośrednich pertraktacyj z rządem egipskim z pominięciem Anglji w sprawach związanych z jeziorem Tsana. Wymowne było też jedno z ostatnich posunięć rządu egipskiego, łagodzące w znacznej mierze sankcje anty-włoskie.

Należy też wspomnieć, iż nastroje anty-angielskie w Egipcie stale wzrastają, co pozostaje w związku z wyżej wspomnianemi zmianami na arenie międzynarodowej, z których to Egipt chce wyciągnąć dla siebie jak najdalejidące korzyści.

Ostatnio osiągnięte porozumienie angielsko-egipskie oznacza faktycznie dalsze wycofywanie się Anglji z Egiptu. Załoga angielska ma być obecnie znacznie zredukowana, utrzymana wyłącznie w pobliżu kanału sueskiego i to tylko w okresie najbliższych 20 lat.

Należy podkreślić, że obecny rząd egipski zdradza tendencje do współdziałania politycznego i militarnego z innemi państwami arabskiemi. Tendencje te wzmogły się w związku z ożywioną działalnością dyplomatyczną Saudji, która świadomie zmierza do utworzenia ścisłej współpracy między państwami arabskiemi i do podniesienia ich wartości militarno-bojowej.

Ruch nacjonalistyczny w Egipcie w najbliższych latach niewątpliwie wzrośnie, tembardziej, iż jest on podyktowany nietylko warunkami lokalnemi, ale również i ogólną tendencją pan-arabską, coraz bardziej wzmagającą się w krajach Bliskiego Wschodu.

Wobec zagrożonej pozycji Anglji w Egipcie coraz bardziej aktualizuje się projekt budowy linji kolejowej łączącej port Hajfa z Akabą, by na wypadek jakichkolwiek komplikacyj politycznych zapewnić sobie drugą drogę do Indyj.

W świetle wyżej podanych uwag należy przypuszczać, iż Anglja konsekwentnie zmierzać powinna do wzmocnienia swoich wpływów w Palestynie, przylegającej bezpośrednio do Egiptu przez coraz intensywniejsze popieranie budowy żydowskiej Siedziby Narodowej, albowiem żydzi są na Bliskim Wschodzie elementem najbardziej zbliżonym do kultury europejskiej i stanowią najznaczniejszą przeciwwagę dla wzrastającego wciąż na sile ruchu panarabskiego o silnem antyangielskiem nastawieniu.

P. W.

PRASA ARABSKA W PALESTYNIE

(pw) Arabowie rozwinęli w ostatnich latach bardzo ożywioną działalność propagandową. W krótkim stosunkowo czasie założyli szereg dzienników oraz pism perjodycznych. Podczas ostatnich wypadków w Palestynie pisma te znajdowały się niejako pod wspólną reżyserją polityczną, wykazały jednolitość w postępowaniu i odznaczały się tonem bojowym wobec władz mandatowych i wobec Iszuwu. Pisma arabskie w niemałej mierze przyczyniły się do zaognienia stosunków żydowsko-arabskich, a przez stałe podburzanie i podniecanie nastrojów doprowadziły do smutnych wypadków, trwających jeszcze w Palestynie.

Rząd palestyński wprowadził ostatnio restrykcje, zmierzające do ukrócenia swawoli prasy. Niestety, ograniczenia te oraz represje zastosowane zostały przez władze administracyjne Palestyny zbyt późno, gdy fala nienawiści zdołała już rozpowszechnić się w kraju.

Do roku 1929 nie było w Palestynie ani jednego arabskiego pisma codziennego, wychodziły natomiast nieregularnie dwa tygodniki „Karmel" w Hajfie oraz „Falastin" w Jaffie. Począwszy od roku 1929 „Falastin" ukazuje się jako pismo codzienne i jest organem Arabów chrześcijańskich. Od roku 1932 ukazuje się pierwsze codzienne pismo muzułmańskie w Jaffie, p. n. „Al Dżameja Al Islamia". Najbardziej radykalnem pismem w Palestynie jest w chwili obecnej pismo codzienne „A-Difaa", założone przez Arabów muzułmańskich. Pismo to jest najpoczytniejszem wśród pism arabskich w Palestynie. W ostatnich miesiącach ukazuje się również codzienne pismo „Al Liwa", będące organem Muftiego Jerozolimy. Nakład „A-Difaa" wynosi 5.000 egzemplarzy, „Falastin" i „Al-Liwa" od 2.000 do 3.000, „Al Dżameja Al Islamia" około 2.000. Pozatem istnieje 7 mniejszych pism, mających zaledwie nakład po kilkaset egzemplarzy. Pisma te redagowane są przeważnie przez Arabów chrześcijańskich, przyczem 3 z tych pism ukazują się w Jaffie, 2 w Hajfie, 1 w Jerozolimie i 1 w Betleemie.

PRZEGLĄD PRASY

Ostatnie wypadki w Palestynie nadal absorbują prasę żydowską w Polsce. Na łamach pism zamieszczane są stale większe artykuły, omawiające obecną sytuację w Palestynie. Pisma jednogłośnie występują przeciwko udzielaniu jakichkolwiek koncesyj politycznych Arabom, pod wpływem stosowanego przez nich teroru. Niektórzy autorzy wskazują na krótkowzroczność polityki Colonial Office, oraz na brak szerszych perspektyw wobec kompleksu aktualnych zagadnień na Bliskim Wschodzie. Niezdecydowana polityka Anglji, w okresie powojennym rozzuchwaliła w znacznej mierze Arabów, którzy nie zadowolą się małoznaczącemi koncesjami, a konsekwentnie dążyć będą do zniesienia wszelkich obcych wpływów politycznych, do zunifikowania krajów arabskich w jedno wielkie mocarstwo arabskie. Komisja Królewska, która ma być wkrótce wysłana do Palestyny, jest również bardzo krytykowana, albowiem podstawy konstytucyjne Palestyny zostały już raz ustalone przez deklarację Balfoura i mandat palestyński, a wysłanie komisji bez ustalonyych kompetencyj może tylko doprowadzić do zarysowania się wzniesionego gmachu konstytucyjnego Palestyny, co przyczyni się do dalszych komplikacyj wewnętrzno-politycznych, do zaognienia antagonizmów narodowościowych i t. d.

Prasa z zadowoleniem podkreśla postawę Iszuwu w Palestynie, który w chwilach ciężkich nie dał się wyprowadzić z równowagi, mimo tak naprężonej sytuacji w kraju nadal uporczywie i wytrwale prowadzi swe dzieło odbudowy. Arabowie chcieli wygłodzić Iszuw, co im się jednak nie udało. Mimo istniejących trudności i niebezpieczeństw, komunikacja oraz transport artykułów spożywczych odbywa się w dostatecznej mierze. Wielką zdobyczą żydów palestyńskich jest budowa stacji wyładunkowej w Tel-Awiwie, co stanowi zaczątek przyszłego wielkiego portu w tym mieście. Iszuw gospodarczo wiele stracił, jednak jego podstawy są już obecnie tak silne, że nic nie będzie w stanie ich padważyć.

„Hajnt“ zamieszcza cykl artykułów p. B. Gotesmana o zakulisowej polityce W. Brytanji w odniesieniu do Palestyny.

„Moment“ z dn. 31 lipca b. r. zamieszcza korespondencję z Palestyny o obecnej sytuacji politycznej w kraju. W korespondencji tej podkreślone jest załamanie się nastrojów bojowych wśród arabskich robotników portowych w Jaffie. Uważają oni, iż zostali niejako omanieni przez bogatych arabskich właścicieli pardesów, którzy opuścili Palestynę, udając się do Bejrutu, Damaszku i okolic. Kupcy arabscy handlują potajemnie. Natomiast najwięcej tracą przy istniejącej sytuacji arabscy robotnicy portowi i przewoźnicy. Od chwili rozpoczęcia strajku, wszystkie transpor-

ty idą do portu hajfskiego, a częściowo do żydowskiej stacji wyładunkowej w Tel-Awiwie. Ostatnio szereg żaglowców arabskich przewiozło transporty jarzyn z Cypru do Tel-Awiwu. Akcja zbiórkowa na rzecz strajku słabnie. Wyniki jej są nikłe, przyczem kwoty otrzymywane są niedobrowolnie, lecz gwałtem i terorem. Niezadowolenie wzrasta również wśród felachów. Nie chcą oni ponosić kontrybucyj nakładanych przez arabskie bandy terorystyczne. Według wszelkich prawdopodobieństw, bandy terorystyczne w Palestynie są w stadjum likwidacji, w pierwszym rzędzie ze względu na brak funduszów.

„Nasz Przegląd" zamieszcza korespondencje z Palestyny p. M. Wolman-Sieraczkowej, omawiające szczegółowo obecną sytuację polityczną w kraju, przedstawia nastroje, panujące w Iszuwie jak i społeczeństwie arabskiem, przyczem autorka przeprowadza analizę dotychczasowych wydarzeń.

„Chwila" z dn. 31 lipca b. r. zamieszcza artykuł d-ra E. Carlebacha p. t. „Co powie Komisja Królewska". Autor występuje ostro przeciwko ustaleniu takiej komisji, która w istocie dyskutować będzie co do spraw, tyczących podstawowych założeń mandatu. Autor w dalszych swych wywodach wskazuje, iż fundamenty konstytucyjne Palestyny nie zostały ustalone przez Agencję, lecz przez Ligę Narodów i zgrupowane w niej 54 państwa. Anglja więc nie może własnowolnie zmienić tych oto fundamentów. Wyznaczenie Komisji Królewskiej zawiera w sobie niebezpieczeństwo dla dalszej budowy Siedziby Narodowej w Palestynie. Wyznaczenie w chwili obecnej Komisji Królewskiej jest zdaniem autora sprzeczne z przyrzeczeniem danem przez ministra kolonij, w którem zostało oświadczone, iż komisja taka nie będzie nominowana, dopóki nie zapanuje ład i porządek w Palestynie.

W zakończeniu swego artykułu, autor wyraża wątpliwość, czy Komisja wogóle przyniesie jakiekolwiek rezultaty. Niema tej pewności, iż rozwydrzeni teroryści arabscy dadzą się w jakikolwiek sposób uspokoić. Nie jest też pewnem, czy w wypadku wstrzymania imigracji żydowskiej, co godziłoby w najistotniejsze prawa Żydów do Palestyny, społeczeństwo żydowskie nie zareagowałoby w odpowiedni sposób.

„Nasz Przegląd" z dn. 26 lipca w specjalnym dodatku, poświęconym Palestynie, zamieszcza artykuł d-ra F. Rottenstreicha p. t. „Horoskopy polsko-palestyńskich stosunków handlowych", w których m. in. omawia wpływ wprowadzonych ograniczeń na wymianę handlową między Polską a Palestyną, oraz artykuł dyr. inż. Józefa Thona p. t. „Przejściowe perturbacje", w którym przeprowadza analizę stosunków handlowych polsko-palestyńskich za pierwsze półrocze 1936 r.

„Palästina“ w Nr. 7 zamieszcza artykuł A. Böhma, omawiający ogólny splot momentów politycznych w Palestynie. Na kanwie ostatnich wydarzeń politycznych w krajach Bliskiego Wschodu, autor omawia stanowisko Anglji wobec aktualnych zagadnień Palestyny.

„Haolam“ w artykule wstępnym, nawiązując do trwających wypadków w Palestynie, podkreśla, iż Iszuw tak dalece utrwalił swoje podstawy w rolnictwie, przemyśle i handlu palestyńskim, iż pod względem gospodarczym jest on najbardziej odporny od innych ośrodków społeczeństwa żydowskiego, Pismo nawołuje do kontynuowania akcji p. n. „Ezra Ubicaron“, zmierzającej do ugruntowania bytu pozycyj gospodarczych w Palestynie.

„Dawar“ zamieszcza artykuł p. Z. Wilnai, usiłujący wyjaśnić sprawę czy istotnie Arabowie pomagali Anglikom przy zdobywaniu Palestyny, za co obecnie domagają się zapłaty w postaci koncesyj politycznych. Na podstawie najrozmaitszych źródeł oraz oficjalnych map, które ukazały się po zdobyciu Palestyny, autor dochodzi do wniosku, iż zaledwie mała garstka Arabów transjordańskich współdziałała z wojskiem angielskim przy zdobywaniu Palestyny.

„Haboker“ z dn. 23 lipca zamieszcza artykuł I. Heftmana w sprawie Komisji Królewskiej. Autor wyraża wątpliwości, czy wyznaczeni członkowie Komisji, którzy odbyli swój staż urzędniczy w Indjach, zdolni będą uwolnić się podczas badania stosunków Palestyny z przyjętej tradycji polityki kolonjalnej, czy zdolni będą widzieć przed sobą społeczeństwo europejskie o wysokim standardzie życiowym, który wnosi do kraju szczytne dążenia kulturalne.

„Kurjer Poranny“ z dn. 2 sierpnia b. r. zamieszcza artykuł P. Wassermana p. t. „Drogi ekspansji rodzimego przemysłu lotniczego“. W artykule tym autor, nawiązując do ostatniego lotu propagandowego majora Ziembińskiego do Palestyny, przedstawia istniejące możliwości penetracyjne dla polskiej produkcji lotniczej w krajach Bliskiego Wschodu, w związku z intensywnym rozwojem gospodarczym oraz wzrostem militarno-politycznego znaczenia tych krajów.

P. W.

Z nadesłanych wydawnictw

WŚRÓD KSIĄŻEK O NOWEJ PALESTYNIE.

Nieocenione usługi oddają wydawnictwa niemiecko-żydowskie na polu wydawnictw naukowych o współczesnej Palestynie. Literatura o Palestynie jest niezwykle bogata, zebrał ją skrzętnie w 4 tomach **P. Thomsen**. W dziele swojem p. t. **„Die Palästina-Literatur“**, wydanem w Lipsku, podaje autor literaturę przedmiotu za okres lat 1895—1924, kontynuując jakby pracę Rohrichta **„Bibliotheca geographica Palaestinae“**. Dotychczas bibljografja najnowszej literatury nie została objęta specjalnem wydawnictwem. Literatura o Palestynie wykazuje w latach ostatnich znaczny rozwój. Obejmuje ona przewodniki po kraju oraz opisy struktury gospodarczej Palestyny.

„Palästina, Land und Wirtschaft“, Alfreda Bonne, którą **J. Singer** wydał w Berlinie w r. 1935, w wydaniu III, całkowicie przerobionem, jest dziełem poważnem. Znać w każdym ustępie znawcę stosunków ekonomicznych Palestyny, bo takim jest Bonne, kierownik archiwum ekonomicznego w Jerozolimie, który ma do swej dyspozycji bardzo bogaty materjał faktyczny. Bonne opracował pozatem z Zewem Vilnay „Steimatzkys Palästina-Führer“.

L. Rosner nawiązał w swoich **„Szkicach Palestyńskich“** do „Palestyny po raz trzeci“. Usnuł reportaż, w którym wydobył szczególne światła. Widział Palestynę dobrze, prowadził rozmowy rozmaite i co „widział i słyszał w księgę spisał“. Przedstawił pęd żydostwa do Palestyny, typy emigrantów, piękny krajobraz palestyński i na jego tle nakreśla żydowskiego robotnika, chaluca, wieś i miasto, chłopa i rytm pracy.

W ustępie „Felastin“ — pars pro toto — zastanawia się nad kwestją arabską, kto w Erec zwycięży. Nie przeczuł obecnych wypadków w Palestynie. Erę Wauchope'a kreśli Rosner szczególnie wnikliwie i ten ustęp, może jeszcze jeden, stanowi filar książki. W obliczu ostatnich wypadków w Palestynie należy podkreślić, iż autor poważnie się pomylił, twierdząc (na str. 121), że Wauchope zrealizował zupełnie swój program: spokój i bezpieczeństwo. Wywody autora, podane lekko, pełne są optymizmu, pełno podziwu dla wielkiego czynu Izraela w Palestynie. Nie brak w nich uwag krytycznych, toteż można Szkice zaliczyć do udanych reportaży. Wprawdzie łatwiej pisać reportaż, niż ująć choćby jedno zagadnienie ekonomiczne lub socjalne z punktu widzenia naukowego, ale autor jako dziennikarz uderzył w odpowiednią nutę i dał całość problematyki współczesnej Palestyny.

Znany nakład Fiba we Wiedniu wydał ostatnio książkę p. t.: **„Die Stadt Israels“** pióra Paula Pourtanta. Jest to powieść o współczesnej Palestynie, a właściwie o dzisiejszej Jerozolimie.

Van Leuwens do roku 1933 mieszkają pod Berlinem. Alfred, z wychrzczonego ojca, zdolny chemik-wynalazca, musi opuścić posadę asystenta w instytucie chemicznym w Berlinie. Wyjeżdża do Kopenhagi; tam radzą mu udać się do Palestyny, ale on bardzo daleki jest od takiego planu. Los zwraca go jednak żydostwu; staje się „Jude wider Wille“. Alfred, któremu konsulaty krajów kolonizacyjnych odmawiają wjazdu, wybiera, zniewolony, Palestynę. Wyjeżdża i na tle Jerozolimy dokonuje się w nim przemiana.

Uważamy ten nowy rodzaj tematyki palestyńskiej za rzecz cenną, bo powieść czyta się gładko, reportaże mniej chętnie, a jeszcze mniej opisy geograficzne lub kompendja gospodarcze.

Palestyna poraz trzeci K. Pruszyńskiego pojawiła się w nowem wydaniu „Roju“. Jest to wydanie, jak pisze autor, dla przyjaciół. Ten sympatyczny i ciekawy reportaż o dzisiejszej Palestynie jest dalej w każdem słowie aktualny, bo autor podchwycił i opisał problematykę Palestyny w swej istocie, a nie na odcinkach przemijających. Nie wątpię, że Pruszyński znajdzie dalej zwolenników w swem społeczeństwie, bowiem pisze o Palestynie Polak patrjota, człowiek nie uprzedzony.

Register of Commerce and Industry in Palestine 1936 wydało towarzystwo, specjalnie dla tego celu zawiązane. Jest to księga adresowa Palestyny przemysłowej i handlowej. Tekst ułożony jest wedle branż i miast, jest on podwójny, z jednej strony angielski, z drugiej hebrajski. W całem wydawnictwie przewijają się reklamy angielsko-hebrajskie. Wydawnictwo jest godne szczerego polecenia.

Dr. S. Stendig

NOWOZAŁOŻONE PRZEDSIĘBIORSTWA W PALESTYNIE

Spółka firmowa — f.
Spółdzielnia — s.

Rolnictwo

Golan Magdiel Aguda Chaklait Klalit Szetufit Ltd. (s) — Magdiel — osiedle rolnicze; Kfar Jechezkiel Moszaw-Owdim Lehitjaszwut Szetufit Ltd. (s) — Kfar Jechezkiel — osiedle rolnicze; „Banetiw“ Kibuc le-He-

chaluc Haklal-Zioni Kwucat Poalim Lehitjaszwut Szetufit Ltd. (s) Ramat Haszaron — osiedle rolnicze.

Ruch budowlany

Nahari & Co. (f) Haifa, kontraktorzy budowlani; Szutfut Hariszon (f) — Riszon le Zion — kontraktorzy budowlani; Kwucat Hacafon (f) — Hajfa — kontraktorzy budowlani.

Przemysł

Moscowitz & Fiul (f) — Tel-Awiw — wyrób mebli żelaznych i wózków dziecięcych; Kol-Noa Rimon (f) — Tel-Awiw — filmy; „Kineret" — Bejt Charoszet Lemarecpot (f) — Jerozolima — wyrób płyt do podłóg; „Europa" — Aji & Ben Tow (f) — Jerozolima — wyrób mebli żelaznych; „Haner" (f) — Jerozolima — wyrób perfum i art. kosmet.; Z. M. Ch. Taasijat Zinorot Magen Chaszmaliim (f) — Nachlat Ganim — wyroby elektrotechniczne; Bejt Charoszet le'Ariga L. Weinstein & Co. (f) — Tel-Awiw — wyrób pasków i chustek do nosa; „Sereg-Adin" (f) — Tel-Awiw — wyrób jedwabiu sztucznego i odzieży; „Trassa" (f) — Hajfa — fabryka wyrobów drzewnych; „Haoreg" (f) — Hajfa — fabryka wyrobów włókienniczych; Rila-Gold, Bejt Charoszet Lilwanim (f) — Tel-Awiw — wyrób artykułów odzieżowych.

Handel

Tnuwa — Export Agricultural Cooperative Society for Marketing of Workmen's Produce Ltd. (s) — Tel-Awiw — produkty rolnicze; Stern & Co. (f) — Tel-Awiw — mąka; Albert & Appel (f) — Tel-Awiw — dom agenturowy; Itlio Americani (f) — Tel-Awiw — sprzedaż mięsa; Tobacco House (f) — Hajfa — tytoń, cygara, papierosy; Tidhar & Co. (f) — Tel-Awiw — przedstawicielstwa firm handlowych; Horowicz & Lewin (f) — Jerozolima — import, eksport; Makolet Sitonit (f) — Tel-Awiw — kolonjalne artykuły; M. Rindenau (f) — Tel-Awiw — wyroby szklane, przybory kuchenne; Palestine Stone Supply Company (f) — Tel-Awiw — kamienie budowlane; The Central Fruit Co. (f) — Jerozolima — sprzedaż owoców; Jehuda Shapiro & Co. (f) — Petach-Tikwa — bydło, mięso i przetwory mięsne; „Energja" (f) — Tel-Awiw — import i sprzedaż akumu-

latorów i części automobilowych; Wenecja & Tewa (f) — Jaffa — materjały budowlane, żelazne i narzędzia; Miller & Torman (f) — Tel-Awiw — przybory elektrotechniczne; Itlic Hacafon (f) — Tel-Awiw — sprzedaż mięsa i kiełbas; Bejt Mischar szel Arigat Cemer we Corchej Chajatut, Promanicki & Co. (f) — Hajfa — włókiennicze wyroby; Tiah Mendau (f) — Hajfa — farby; Dr. Eichelheimer & Co. (f) — Tel-Awiw — wyrób, import i eksport wszelkiego rodzaju medycznych i technicznych artykułów.

Rzemiosło

„Hamasbia" (s) — Tel-Awiw — piekarnia; Watches and Jewelleny; Bejt Dfus Kricman & Budner (f) — Petach-Tikwa — drukarnia; Kwury — Szlomo Sawransky (f) — Jerozolima — jubilerskie roboty; New York Barber Shop, Adler & Rosenfeld (f) — Tel-Awiw — zakład fryzjerski; Bubeck & Kühnle (f) — Hajfa — warsztat mechaniczno-elektryczcat Mehandesim „Gal-Or" (f) — Tel-Awiw — biuro techniczne; Bejt Charoszet Hiram. A. Labi & Co. (f) — Jerozolima — mechaniczny warsztat ciesielski; „Hamakre'a", Aguda Szetufit Lenagarut Nachlat Icchak Ltd. (s) — Nachlat Icchak — roboty stolarskie; Zabrodsky & Belkes, architekci (f) — Tel-Awiw — biuro techniczne; S. Feldman & Nebel (f) — Tel-Awiw — warsztat ciesielski; Wasserman & Ben-Josef (f) — Tel-Awiw — warsztat ciesielski.

Banki

Haifa Cooperative Credit Society (s) Hajfa — towarzystwo oszczędnościowo-kredytowe; „Watikim", Aguda Szetufit Erec Israelit le'Sochnujot Ltd. (s) agenci ubezpieczeniowi.

Towarzystwa transportowe i biura podróży

Abrahamof Bros. (f) — Tel-Awiw — biuro podróży.

Różne

Dr. Engel & dr. Josepf (f) — Jerozolima — klinika.

K O M U N I K A T Y

Izby Handlowej Polsko-Palestyńskiej

INTERWENCJE PREZYDJUM POLSKO-PALESTYŃSKIEJ IZBY HANDLOWEJ.

Prezydjum Izby, w osobach prezesa Leona Lewitego i wiceprezesa sędziego Maksymiljana Friedego, odbyło ostatnio szereg konferencyj o aktualnych sprawach, dotyczących stosunków polsko-palestyńskich.

WIZYTA W IZBIE.

Izbę odwiedził p. Mojżesz Szapiro, zastępca kierownika Departamentu Imigracyjnego Agencji Żydowskiej.

MOŻLIWOŚCI EKSPORTU DO PALESTYNY.

Polsko-Palestyńska Izba Handlowa podaje do wiadomości, iż ostatnio do biura Izby wpłynęły następujące zapytania odnośnie importu towarów z Polski:

105/LF/36. Poważna hurtownia palestyńska pragnie importować z Polski kartofle, jabłka i jaja.

107/LF/36. Firma tel-awiwska zgłosiła zapotrzebowanie na dodatki do czapek.

111/LF/36. Firma palestyńska pragnie sprowadzać z Polski wszelkie zboża.

112/LF/36. Firma tel-awiwska interesuje się importem stołów bilardowych.

114/LF/36. Dom handlowy w Palestynie pragnie sprowadzać z Polski nasiona.

116/LF/36. Firma palestyńska pragnie zakupić bilardy w Polsce.

123/LF/36. Firma tel-awiwska interesuje się importem z Polski materjałów włókienniczych na ubrania robotnicze.

127/LF/36. Dom handlowy w Tel-Awiwie zgłosił zapotrzebowanie na wyściółki do butów.

129/LF/36. Firma palestyńska interesuje się importem z Polski wyrobów szmarglowych.

131/LF/36. Firma hajfska pragnie sprowadzać z Polski wyroby szmarglowe.

133/LF/36. Firma palestyńska nawiąże kontakt z polskim eksporterem papieru falistego.

135/LF/36. Dom handlowy w Tel-Awiwie zgłosił zapotrzebowanie na terpentynę, parafinę i wosk.

137/LF/36. Firma palestyńska pragnie sprowadzać z Polski papier krepowy.

138/LF/36. Firma tel-awiwska interesuje się importem z Polski asfaltu w blokach.

139/LF/36. Dom agenturowy w Palestynie obejmie przedstawicielstwo polskich firm włókienniczych.

141/LF/36. Firma palestyńska obejmie przedstawicielstwo polskich firm, produkujących artykuły litograficzne, introligatorskie i cynkograficzne.

142/LF/36. Dom handlowy w Tel-Awiwie pragnie importować z Polski soki owocowe.

143/LF/36. Firma palestyńska interesuje się importem z Polski papieru dla celów chemicznych.

148/LF/36. Firma tel-awiwska pragnie importować z Polski wyroby włókiennicze, jak to: kapelusze, kołdry, chustki i t. d.

150/LF/36. Dom handlowy w Palestynie interesuje się importem z Polski wyrobów włókienniczych.

153/LF/36. Firma palestyńska zgłosiła zapotrzebowanie na wyroby włókiennicze.

154/LF/36. Firma hajfska pragnie importować z Polski latarki.

155/LF/36. Firma palestyńska interesuje się importem z Polski materjałów na krawaty.

156/LF/36. Dom handlowy w Palestynie pragnie sprowadzać z Polski materjały włókiennicze, jak plusze i t. d.

157/LF/36. Dom Agenturowy w Tel-Awiwie obejmie przedstawicielstwa polskich firm włókienniczych, handlujących artykułami rolnemi.

158/LF/36. Wydawca poszukuje litografji celem wydania map i planów.

159/LF/36. Firma Tel-Awiwska pragnie importować z Polski papier „jawa“.

160/LF/36. Palestyska firma zgłosiła zapotrzebowanie na papier falisty.

161/LF/36. Firma palestyńska pragnie zakupić w Polsce bilardy.

162/LF/36. Dom handlowy w Tel-Awiwie obejmie przedstawicielstwo farb ziemnych.

163/LF/36. Firma tel-awiwska interesuje się importem artykułów filcowych.

164/LF/36. Firma palestyńska zgłosiła zapotrzebowanie na przetwory ziemniaczane, syrop kartoflany 45—46%.

Wszelkich informacyj w powyższych sprawach udziela Polsko-Palestyńska Izba Handlowa, Warszawa, Fredry 10.

K R O N I K A

P A L E S T Y N A

POLITYKA

PARTJE ARABSKIE W PALESTYNIE. W związku z trwającemi wypadkami w Palestynie i długotrwałym strajkiem arabskim, do którego wszystkie partje arabskie przystąpiły, warto wymienić główniejsze partje polityczne, działające wśród społeczeństwa arabskiego, a mianowicie: 1) Palestyńska Partja Arabska (partja Muftiego) — przywódca Dżemal al Husseini, 2) Narodowa Partja Obrony — przywódca Ragieb bej Naszaszybi, 3) Partja Reformy— przywódca dr. Chaldi, burmistrz Jerozolimy, 4) Blok Narodowy — przywódca Abdul Hakif bej Sahah, 5) Związek Młodzieży Arabskiej — przywódca Jakób Gussein, 6) „Istaklal" (partja niepodległości) — przywódca Uni bej Abdul Hadi. Najbardziej skrajną z tych partyj jest „Istaklal", stojąca na stanowisku niewspółpracy z rządem mandatowym.

PISMO WŁOSKIE PRZECIWKO ARABSKIM ASPIRACJOM POLITYCZNYM. Pismo włoskie „Echo Di Lemonde" występuje przeciwko roszczeniom politycznym Arabów w Palestynie. Zdaniem pisma w Palestynie należy utworzyć takie warunki, któreby umożliwiły harmonijną współpracę żydów z Arabami.

PRASA ANGIELSKA zamieszcza ostatnio artykuły, omawiające sytuację na Bliskim Wschodzie, wskazując przytem na wielkie znaczenie strategiczne dogodnego połączenia Hajfy z Akabą.

MEMORJAŁ W SPRAWIE CZYNNEGO UDZIAŁU SĘDZIÓW W POLITYCE. Związek adwokatów żydowskich w Hajfie wystosował memorjał do Wysokiego Komisarza Palestyny przeciwko udziałowi sędziów arabskich w akcjach politycznych, zmierzających do zniesienia obecnego stanu konstytucyjnego w kraju, opartego na mandacie palestyńskim. Memorjał wskazuje, iż jest zupełnie niedopuszczalnie, by sędziowie, mający wymierzać sprawiedliwość w kraju, byli wmieszani w walki polityczne.

ODPOWIEDŹ WYSOKIEGO KOMISARZA PALESTYNY NA MEMORJAŁ URZĘDNIKÓW ARABSKICH. Jak wiadomo, wyżsi urzędnicy arabscy wystosowali do Wysokiego Komisarza memorjał z żądaniem natychmiastowego wstrzymania imigracji żydowskiej do Palestyny. Według doniesień prasy arabskiej Wysoki Komisarz wystosował list do sędziego Mustafy bej Chaldiego, w którym zawiadamia, iż memorjał urzędników arabskich rozpatrzy, a szczegółową odpowiedź nadeśle w najbliższym czasie.

„MUKATAM" O OBECNEJ SYTUACJI W PALESTYNIE. Pismo egipskie „Mukatam" omawia w dłuższym artykule obecną sytuację w Palestynie, wskazując na konieczność odwołania obecnego Wysokiego Komisarza z zajmowanego stanowiska, oraz obsadzeniu wyższych urzędów administracji publicznej nowymi ludźmi.

ADMINISRTACJA PUBLICZNA

ZMNIEJSZENIE DOCHODÓW RZĄDU PALESTYŃSKIEGO. Rząd palestyński przewiduje, iż w roku budżetowym 1936/37 dochody jego zmaleją o około 57%. Dochody z opłat celnych szacowane są na 0,5 do 1 miljona funtów. Warto zaznaczyć, iż w marcu b. r. import Palestyny zmalał o 30%.

CENTRALNY GMACH DLA URZĘDÓW PALESTYŃSKICH W TEL-AWIWIE. Wobec smutnych wydarzeń w Jaf-

fie, żydzi zaprzestali udawać się do urzędów palestyńskich w tym mieście i rząd był zmuszony analogiczne urzędy pootwierać w Tel-Awiwie. Urzędy te znajdowały się dotychczas w różnych lokalach wynajętych. Obecnie jednak rząd zdecydował scentralizować wszystkie urzędy w jednym gmachu w Tel-Awiwie. W tym celu rząd wynajął 3-piętrowy wielki dom przy ul. Allenby, w którym będzie się mieścił wydział administracyjny, hipoteczny, oraz urzędy administracji okręgowej. Rząd wynajął ten gmach na okres dwuletni.

ROLNICTWO

DZIAŁALNOŚĆ TOWARZYSTWA KOLONIZACYJNEGO „RASSCO". Towarzystwo kolonizacyjne „The Rural and Suburban Settlement Co. „Rassco", założone przez wydział dla spraw kolonizacji żydów niemieckich Agencji żydowskiej, zajmuje się kolonizacją stanu średniego. Towarzystwo to zakupiło w Hercliji 600 dunamów ziemi, przeznaczonych do skolonizowania 50 rodzin. Każda rodzina otrzyma do swej dyspozycji 10 dunamów, na których prowadzona będzie gospodarka intensywna. Podobne osiedle ma powstać na północ od Tel-Awiwu. Pozatem towarzystwo otrzymało w dzierżawę od Keren Kajemet Leisrael tereny w Jokneam.

Towarzystwo sprzedało dotychczas akcyj uprzywilejowanych za ŁP. 30.000 oraz akcyj zwykłych za ŁP. 10.000. Obecnie przystępuje się do wydania nowej serji akcyj.

KOLONJE T-WA P. I. C. A. W GÓRNEJ GALILEI. T-wo P. I. C. A. posiada w Górnej Galilei następujące kolonje: Metula, posiadająca 8.150 dunamów, w tem 5.000 pod uprawę zbóż, a 150 dunamów pod uprawę owoców. Rosz-Pina, posiadająca 16.000 dunamów, w tem 11.000 pod uprawę zbóż. Machnaim — 2.200 dunamów, w tem 2.000 pod uprawę zbóż. Miszmar Hajarden — 7.200, w tem 4.000 pod uprawę zbóż i 300 pod uprawę owoców. Jesod Hamaala — 10.500 dunamów, w tem 8.500 pod uprawę zbóż i 300 pod uprawę owoców. Ogółem kolonje P. I. C. A. w Górnej Galilei posiadają obszar 44.050 dunamów, w tem 30.500 pod uprawę zbóż.

NEWEJ CHAIM. W pobliżu Chedery powstaje obecnie p. n. „Newej Chaim" nowe osiedle robotnicze. Dotychczas wykończono 40 domów. W dalszym planie przewidywana jest budowa 200 domów.

OCHRONA OSIEDLI ROLNYCH. Z inicjatywy organizacji „Kibuc Galijot" odbyła się w Tel-Awiwie wielka narada w sprawie ochrony osiedli rolnych, w Palestynie. Narada ta była zwołana w związku z wciąż trwającemi napadami w kraju. Postanowiono zebrać większą kwotę, celem utrzymania straży ochronnej w poszczególnych kolonjach.

ŻĄDANIA PRZEDSTAWICIELI PRZEMYSŁU ŻYDOWSKIEGO W PALESTYNIE. Podczas swej ostatniej inspekcji w Tel-Awiwie, Wysoki Komisarz sir Artur Wauchoppe przyjął delegację Zjenoczenia Przemysłowców żydowskich w Palestynie z p. Szenkarem na czele. Przedstawiciele przemysłu żydowskiego wskazali na pogorszenie się sytuacji w szeregu gałęzi produkcji w związku z trwającemi wypadkami w kraju. Wysunęli oni szereg postulatów, a m. in. żądanie obniżenia kosztów transportu i zagwarantowania bezpieczeństwa na drogach palestyńskich.

KREDYTY DLA ROZBUDOWY PRZEMYSŁU PALESTYŃSKIEGO. Anglo-Palestine Bank przeznaczył większą kwotę na udzielenie kredytów małym przedsiębiorstwom przemysłowym, w wysokości do ŁP. 200 na okres do 3-ch lat. Pożyczki te są gwarantowane w 20% przez Agencję żydowską.

NOWY OŚRODEK PRZEMYSŁU PALESTYŃSKIEGO. Na południu Tel-Awiwu obok Mikwe Izrael rozbudowuje się obecnie nowa dzielnica, mająca być

ośrodkiem przemysłu. Szereg fabryk w Tel-Awiwie sprzedało swoje place w mieście i wybudowało gmachy fabryczne w nowopowstającej dzielnicy według najnowocześniejszych wymogów techniki.

W pobliżu tej nowej dzielnicy powstaje miasto robotnicze p. n. Kirjat Awoda.

PROPAGANDA NA RZECZ TOCERET HAAREC. W Hajfie odbyła się narada przedstawicieli sfer gospodarczych w sprawie propagandy produkcji krajowej. Mówcy wskazali na wielkie możliwości rozszerzenia zasięgu konsumpcji produktów palestyńskich. W dyskusji zwrócono uwagę na wielką dysproporcję, istniejącą między eksportem a importem Palestyny. Import Palestyny wynosi obecnie 15 miljonów funtów rocznie, podczas gdy produkcja przemysłowa wynosi 7 miljonów funtów, a produkcja rolna 5 miljonów.

FABRYKA OLEJÓW „SHEMEN" Fabryka „Shemen" produkująca oleje, mydła i inne wyroby kosmetyczne, zatrudnia obecnie 300 robotników. Większość akcyj przeszła przed dwoma laty w posiadanie towarzystwa angielskiego. Charakter narodowo-żydowski tego przedsiębiorstwa jest nadal utrzymany. Przedsiębiorstwo zostało znacznie rozszerzone, przyczem zastosowano lepsze systemy produkcji. Produkty swoje fabryka sprzedaje zarówno na rynku wewnętrznym Palestyny, jak i poza granicami kraju. Wielkie starania były przeprowadzone w kierunku zdobycia nowych rynków zbytu.

PRODUKCJA ALKOHOLU. Ogólna produkcja napojów wyskokowych wynosiła w r. 1935 — 4.22 miljonów litrów wobec 3.45 miljona litrów w r. 1934. W roku 1935 rozpoczęto produkcję piwa w Palestynie. Wynosiła ona 242.600 litrów. Produkcja alkoholu metylowego wynosiła w r. 1935 — 593.307 kg. wobec 493.712 kg. w r. 1934.

PRODUKCJA SOLI. Produkcja soli w Attlit i nad morzem Martwem wynosiła w r. 1933 8.404 tonny, w r. 1934 — 9.389 tonn, a w r. 1935 — 10.375 tonn.

PRZEMYSŁ

PRZEMYSŁ FARMACEUTYCZNY W PALESTYNIE. W Palestynie istnieje obecnie 7 przedsiębiorstw przemysłu farmaceutycznego. W przedsiębiorstwach tych zainwestowany jest kapitał ŁP. 40.000. Ilość zatrudnionych robotników wynosi 100. Wśród większych przedsiębiorstw farmaceutycznych należy wymienić fabrykę „Zori", założoną w roku 1932 z kapitałem ŁP. 7.000 oraz fabrykę „Bari". Fabryka „Zori" produkuje 22 preparaty, a fabryka „Bari" 50 preparatów.

FABRYKA MEBLI „PROGRESS" Istniejąca od lat 11 fabryka „Progress" w Tel-Awiwie rozwija się pomyślnie. Obecnie właściciele budują dwupiętrowy gmach fabryczny na południu Tel-Awiwu.

RUCH BUDOWLANY

BUDOWA NOWEJ DZIELNICY ROBOTNICZEJ. Obecnie powstaje nowa robotnicza dzielnica w Jerozolimie między Rechawją a Bet Hakerem.

NOWE PRZEPISY BUDOWLANE W MIASTACH. Obecnie rząd palestyński wydał nowe przepisy, dotyczące prac budowlanych w miastach palestyńskich.

HANDEL

PALESTYŃSKO - SYRYJSKIE STOSUNKI HANDLOWE. Sfery gospodarcze Palestyny wskazują na wielką dysproporcję istniejącą między importem a eksportem w handlu palestyńsko-syryjskim. W r. 1935 import Palestyny z Syrji wynosił około ŁP. 1,5 miljona, eksport zaś około ŁP. 300 tysięcy. Należy też wspomnieć, iż rok rocznie większa ilość żydów wyjeżdża w okresie letnim do

Syrji, wywożąc w ten sposób większe kwoty pieniężne.

WARTOŚĆ KONSUMPCJI W PALESTYNIE. Według szacunku konsumpcja roczna w Palestynie wynosi obecnie ŁP. 27 miljonów, przyczem 4 miljony wynosi zapotrzebowanie rządu palestyńskiego. Arabowie konsumują za ŁP. 8 miljonów, a żydzi za ŁP. 15 miljonów.

NOWOZAŁOŻONE FIRMY W DRUGIM KWARTALE 1936 R. W drugim kwartale b. r. założono 189 przedsiębiorstw w porównaniu z 275 firmami w pierwszym kwartale tegoż roku, przyczem w kwietniu założono 72 firmy, w maju — 50 firm, w czerwcu — 67. Warto zaznaczyć, iż w drugim kwartale roku 1935 założono w Palestynie 292 firmy, a w tym okresie r. 1934 — 193. Kapitał zakładowy nowozałożonych firm w drugim kwartale b. r. wynosi ŁP. 201.000, podczas gdy kapitał firm założonych w drugim kwartale r. 1935 — wynosił ŁP. 1.304 tysiące, a w drugim kwartale r. 1934 — ŁP. 332 tys. Wśród nowozałożonych firm w okresie kwiecień — czerwiec 1936 r. 55 znajduje się w Tel-Awiwie, 33 w Hajfie, 14 w Jerozolimie, 4 w Petach-Tikwa, 2 w Jaffie, 2 w Rechowot, 2 w Riszon le Zion. Według poszczególnych gałęzi, firmy nowozałożone w drugim kwartale b. r. w porównaniu z tymże okresem r. 1935 i 1934 przedstawiały się, jak następuje:

	Przemysł	Ruch budowlany	Rolnictwo i inne gałęzie
II kwartał r. 1936	54	37	102
II kwartał r. 1935	65	78	149
II kwartał r. 1934	53	46	90

Ogółem w pierwszej połowie r. 1936 założono w Palestynie 466 nowych firm, wobec 593 założonych w tym okresie roku 1935 oraz 462 firm założonych w tym okresie r. 1934. Kapitał zakładowy firm założonych w okresie styczeń — czerwiec 1936 r. wynosił ŁP. 505 tys. wobec ŁP. 2.260 tys. w tymże okresie r. 1935, oraz ŁP. 790 tys. w pierwszych sześciu miesiącach r. 1934.

HANDEL ZAGRANICZNY PALESTYNY W PIERWSZYM KWARTALE 1936 ROKU. W pierwszych trzech miesiącach 1936 r. import do Palestyny wynosił ogółem ŁP. 3.732 tys. wobec ŁP. 1.352 tys. w pierwszym kwartale 1935 r. przyczem import artykułów spożywczych wynosił ŁP. 862 tys. (w pierwszym kwartale 1935 r. — ŁP. 847 tys.), surowców ŁP. 267 tys. (ŁP. 343 tys.), fabrykatów ŁP. 2.049 tys. (ŁP. 2.709 tys.).

Eksport z Palestyny we wspomnianym okresie wynosił ogółem ŁP. 2.045 tys. wobec ŁP. 2.508 w tymże okresie r. 1935. Warto podkreślić wzrost eksportu surowców i fabrykatów z ŁP. 88 tys. w pierwszym kwartale 1935 do ŁP. 124 tys. w tymże okresie roku bieżącego.

HANDEL ZAGRANICZNY PALESTYNY W MARCU 1936 R. Ostatnio ogłoszone zostały dane odnośnie handlu zagranicznego Palestyny w marcu b. r. Import Palestyny w marcu r. b. wynosił ŁP. 1.273.000, eksport zaś ŁP. 635.000. W porównaniu z marcem r. 1935 import ten przedstawiał się jak następuje:

	marzec 1935	marzec 1936
	(w tys. ŁP.)	
Artykuły spożywcze, napoje, tytoń	296	281
Surowce i półfabrykaty	150	84
Fabrykaty	1.156	754
Różne	192	154
Ogółem import	1.794	1.273

Import Palestyny w marcu b. r. w porównaniu z tymże okresem roku ubiegłego zmalał o 29%. Spadek ten był różny w poszczególnych pozycjach. I tak, import artykułów spożywczych zmalał o 5%, surowców o 44%, fabrykatów o 35%, innych artykułów — o 20%. Spadek wywołany został osłabieniem ruchu budowlanego w kraju oraz ciężką sytu-

acją przemysłu palestyńskiego w pierwszej połowie bieżącego roku.

Warto zaznaczyć, iż import bydła w marcu b. r. wynosił ŁP. 51. tys. (w marcu 1935 r. ŁP. 39 tys.), cukru ŁP. 12 tys. (ŁP 13 tys.), nasion oleistych ŁP. 22 tys. (ŁP. 40 tys.), cementu ŁP. 18 tys. (ŁP. 54 tys.), żelaza w sztabach i prętach ŁP. 41 tys. (ŁP. 54 tys.), rur żelaznych ŁP. 13 tys. (ŁP. 127 tys.), drzewa budulcowego ŁP. 19 tys. (ŁP. 65 tys.), maszyn rolniczych ŁP. 12 tys. (ŁP. 11 tys.), maszyn przemysłowych ŁP. 81 tys. (ŁP. 101 tys.), towarów bawełnianych ŁP. 31 tys. (ŁP. 62 tys.), towarów jedwabnych ŁP. 28 tys. (ŁP. 42 tys.), benzyny ŁP. 22 tys. (ŁP. 23 tys.), nawozów sztucznych ŁP. 15 tys. (ŁP. 18 tys.).

Zmalał też w wielkiej mierze eksport z Palestyny, Jak już wyżej podaliśmy eksport ten w marcu b. r. wynosił ŁP. 635 tys. wobec ŁP. 1.052 tys. w tymże okresie roku 1935.

Według poszczególnych pozycyj eksport Palestyny w marcu b. r. w porównaniu z tymże okresem roku ubiegłego przedstawiał się jak następuje:

	marzec 1935	marzec 1936
	(w tys. ŁP.)	
Pomarańcze	927	503
Grejpfruty	115	62
Wino	3	1
Oleje	6	5
Konfekcja	3	4
Potas i brom	8	8
Mydło do prania	9	9

Wzrósł natomiast eksport fabrykatów z ŁP. 29 tys. do ŁP. 31 tys.

Reeksport wyniósł ŁP. 24 tys. wobec ŁP. 20 tys. w marcu 1935 r.

BANKI I FINANSE

PALESTYŃSKIE TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH. Z ostatnio ogłoszonego sprawozdania z działalności towarzystwa wynika, iż kapitał zakładowy towarzystwa wynosi w chwili obecnej ŁP. 29,5 tys., a kapitał rezerwowy — ŁP. 29,2 tys. Kapitały swe towarzystwo inwestuje w Palestynie. Towarzystwo to związane jest z towarzystwem „Palestine Insurance Company", które prowadzi bardzo rozgałęzioną działalność w krajach Bliskiego Wschodu, posiadając własne oddziały w Iranie, Egipcie i na Cyprze.

BANK MIZRACHI. Walne Zgromadzenie akcjonarjuszy Banku Mizrachi postanowiło wypłacić dywidendę w wysokości 7%.

KOMUNIKACJA

SZYBKA ROZBUDOWA STACJI WYŁADNUKOWEJ W TEL-AWIWIE. Rozpoczęta budowa stacji wyładunkowej w Tel-Awiwie, będącej zaczątkiem rzyszłego wielkiego portu, posuwa się w b. szybkiem tempie naprzód. Roboty są prowadzone na kilka zmian pod sprężystem kierownictwem inżynierów-specjalistów. Społeczeństwo żydowskie w Palestynie w obliczu trwających wypadków i bezwzględnego strajku arabskiego w porcie Jafskim, zdaje sobie dokładnie sprawę z konieczności budowy własnego portu i z zapałem i entuzjazmem przystąpiło do wykorzystania otrzymanego zezwolenia budowy stacji wyładunkowej w Tel-Awiwie.

Obecnie, mimo niewykończenia jeszcze budowy stacji, prace wyładunkowe i załadunkowe towarów odbywają się normalnie, przyczem przeciętna ilość wyładunku dziennego wzrasta nieustannie.

Dzień 14 lipca 1936 r. był dniem rekordowym zarówno pod względem wielkości wyładunku dziennego jak i ilości przybyłych okrętów. W dniu tym 4 statki i 1 żaglowiec zarzuciły kotwice w tel-awiwskiej stacji wyładunkowej. Statki „Vranjic" (Jugosławja) i „Amal" (Palestyna) wyładowały w tym dniu większe transporty cementu i innych artykułów. Statki „Richard Borchardt"

(Niemcy) oraz „Aios Nicolaos" (Grecja) i „Marja Louisa" (Bułgarja) przybyły z większemi ładunkami kukurydzy i jarzyn. Ogółem wyładowano w tym dniu 300 tonn.

O coraz większem znaczeniu stacji wyładunkowej w Tel-Awiwie świadczy fakt, iż okręty węgierskiego towarzystwa okrętowego „Emberikos Line" otrzymały instrukcje wyładunku towarów zamiast w porcie Jafskim w Tel-Awiwie.

SPRAWA BUDOWY SZOSY HAJFA—AKABA. W związku ze stałym wzrostem tendencyj nacjonalistycznych w Egipcie, sprawa budowy szosy, łączącej port hajfski z portem w Akaba, coraz bardziej się aktualizuje.

PRACA

ILOŚĆ ROBOTNIKÓW ŻYDOWSKICH. Według ostatnio ogłoszonych danych statystycznych wynika, iż na dzień 1 stycznia 1936 r. ilość robotników żydowskich wynosiła 105.000, w tem 80.0000 w miastach i 25.000 w osiedlach żydowskich.

CZĘŚCIOWA REDUKCJA OBSŁUGI PORTU JAFSKIEGO. W związku z trwającym strajkiem w porcie jafskim, dyrektor portu zredukował część obsługi.

SYTUACJA NA RYNKU DRUKARSKIM. W związku z trwającemi wypadkami w Palestynie, sytuacja w przemyśle drukarskim znacznie się pogorszyła. Ilość bezrobotnych drukarzy wynosi obecnie około 100. W Tel-Awiwie zatrudnionych jest obecnie w drukarstwie 500 robotników. Szczególnie w ciężkiej sytuacji znajdują się zakłady litograficzne. Przedsiębiorstwo niemieckie w Saronie zostało zupełnie zamknięte, gdyż posiadało klientelę wyłącznie arabską.

ZAKOŃCZENIE AKCJI ZBIÓRKOWEJ NA RZECZ FUNDUSZU BEZROBOCIA. Jak już donosiliśmy, Histadrut Haowdim przeprowadziło zbiórkę na rzecz Funduszu Bezrobocia. Na wspomniany Fundusz opodatkowało się 24.000 członków Histadrutu na ogólną kwotę ŁP. 78.268. Fundusz ten zostaje obecnie zużyty dla wykończenia budowy gmachów, dróg i szós oraz szeregu innych robót publicznych w osiedlach żydowskich.

ILOŚĆ ZATRUDNIONYCH ROBOTNIKÓW PRZY OCZYSZCZANIU ULIC TEL-AWIWU. Magistrat Tel-Awiwu zatrudniał przy oczyszczaniu ulic Tel-Awiwu w r. 1931 — 66 robotników, a w r. 1932— 75, w roku 1933 — 147, w r. 1934 — 207, w roku 1935 — 278 robotników.

LUDNOŚĆ

WIEK LUDNOŚCI ŻYDOWSKIEJ W PALESTYNIE. Ostatnio ogłoszone zostały dane, dotyczące wieku ludności żydowskiej w Palestynie w r. 1936.

lata	ilość osób	%%
0— 5	42.451	10,75
5—10	36.340	9,20
10—15	34.938	8,85
15—20	29.833	7,55
20—25	59.963	15,15
25—30	48.980	12,40
30—35	46.215	11,70
35—40	27.255	6,90
40—45	16.590	4,20
45—50	13.035	3,30
50—55	11.060	2,80
55—60	10.073	2,55
60—65	6.517	1,65
65—70	4.233	1,35
powyżej 70	6.517	1,65
	395.000	100,00

MIASTA

KONSUMPCJA MIĘSA W TEL-AWIWIE. O stałym wzroście konsumpcji mięsa w Tel-Awiwie świadczyć mogą dane, dotyczące uboju bydła w latach 1931—1935. I tak w r. 1931 ubito w miej-

skiej rzeźni w Tel-Awiwie 11.102 sztuki bydła, w r. 1932 — 15.834 sztuki, w r. 1933 — 22.254 sztuki bydła, w r. 1934 — 22.924, w r. 1935 — 24.214.

SPOŻYCIE PRĄDU ELEKTRYCZNEGO DLA OŚWIETLENIA ULIC W TEL-AWIWIE W LATACH 1923—1935. Dla oświetlenia ulic Tel-Awiwu zużyto w r. 1923 — 9.593 klwt., a w r. 1927 — 31.000, w r. 1931 — 25.000, w r. 1932 — 72.000, w r. 1933 — 109.000, w r. 1934 — 220.000, w r. 1935 — 339.000 klwt.

OBSZAR SKWERóW MIEJSKICH W TEL-AWIWIE. Obszar skwerów miejskich w Tel-Awiwie wynosił w r. 1924— 1.830 m.², w r. 1927 — 5.842 m.², w r. 1930 — 9.782 m.², w r. 1933 — 12.793 m.², w r. 1936 — 17.000 m.².

RóżNE

* Z pośród 90 adwokatów przybyłych z zagranicy, którzy przystąpili do egzaminów nostryfikacyjnych, zdało zaledwie 29. W roku ubiegłym na 97 zdających, prawo praktykowania uzyskało 13.

* Według doniesień prasy arabskiej, grupa polityków angielskich przystępuje obecnie do założenia pisma, które będzie propagować dążenia polityczne Arabów palestyńskich.

* W Palestynie zaczął wychodzić nowy tygodnik arabski w języku angielskim p. n. „Palestine and Transjordan".

* Szkoła rolnicza w Mikwe Izrael liczy obecnie 244 uczniów, w tem 58 z Palestyny, reszta z 20 rozmaitych krajów.

* Uniwersytet Hebrajski w Jerozolimie wydelegował prof. A. H. Frenkla na międzynarodowy kongres matematyków w Oslo.

* Zarząd kolonji Riszon le Zion wydał odezwę do Arabów w okolicznych wioskach, nawołującą do zaprzestania aktów gwałtów. Odezwa wspomina 50-cioletnią przyjaźń, łączącą mieszkańców Riszon le Zion z sąsiadami arabskimi.

TRANSJORDANJA

WIZYTA WYSOKIEGO KOMISARZA PALESTYNY W TRANSJORDANJI. Podczas swej wizyty w Transjordanji Wysoki Komisarz Palestyny odbył konferencję z przedstawicielami szczepów arabskich, wyrażając życzenie, by ci wpłynęli na uspokojenie umysłów w kraju.

WZMOCNIENIE ANGIELSKIEGO OŚRODKA LOTNICZEGO W AMMANIE. Z Anglji przesłano ostatnio 30 samolotów do portu lotniczego w Ammanie.

AMNESTJA W TRANSJORDANJI. Emir Abdullah udzielił amnestji dla przestępców politycznych, chcąc w ten sposób okazać swoją dobrą wolę w kierunku pacyfikacji kraju.

OBSZAR TRANSJORDANJI. Sprawozdanie rządu za r. 1935 podaje obszar kraju na 90.000 km.^{2}. Dotychczas oceniano obszar tego kraju na 65.000 km.^{2}. Zaledwie 4.600 km.^{2} (4,6 miljona dunamów) stanowi obszar uprawny, reszta — to przestrzenie pustynne.

LUDNOŚĆ TRANSJORDANJI. Ludność Transjordanji obliczana jest na 320.000 dusz. Poza Arabami, którzy stanowią przeważającą część ludności, Transjordanja jest zamieszkała przez druzów, nomadów i kaukazczyków. Wśród Arabów znajduje się 20.000 chrześcijan.

FINANSE. Dochody rządu Transjordanji w roku budżetowym 1934/35 wynosiły ŁP. 276.258. Rząd angielski udzielił rządowi transjordańskiemu subsydja w wysokości ŁP. 101.259, co stanowi około 30% ogólnego budżetu Transjordanji. Dla porównania warto wymienić, iż podczas gdy w roku budżetowym 1934/35 dochody Transjordanji wynosiły ŁP. 276.258, dochody rządu palestyńskiego wynosiły ŁP. 5.452.633. Dochód rządu Transjordanji na głowę jednego mieszkańca wynosi więc ŁP. 863, podczas gdy w Palestynie wynosi on ŁP. 4.307. Stosunek dochodów Transjordanji do dochodów w Palestynie na jednego mieszkańca przedstawia się jak 1:5.

SYRJA

KOLONIZACJA ASYRYJCZYKÓW W SYRJI. Jak wiadomo, Liga Narodów zainicjowała akcję na rzecz kolonizacji Asyryjczyków w Syrji. Koszty przewiezienia Asyryjczyków z Iraku oraz wysuszenia terenów, przeznaczonych dla ich kolonizacji ma wynieść Ł. 85.000, pozatem koszty kolonizacji wyniosą Ł. 350.000. Na ten cel rząd mandatowy zobowiązał się wyasygnować Ł. 380.000, a Liga Narodów Ł. 86.000.

IMPORT KAWY I HERBATY. 7 maja wygasł termin konwencji, dotyczącej importu herbaty i kawy.

LIBAN PRZECIWKO ZJEDNOCZENIU Z SYRJĄ. Po wsiach libańskich odbywają się obecnie wiece, zorganizowane przez separatystów libańskich, którzy ostro zwalczają wszelkie projekty, zmierzające do zupełnej unifikacji Libanu z Syrją.

ROZRUCHY W SYDEONIE. W Sydeonie doszło do starcia między separatystami libańskimi a zwolennikami unifikacji Libanu z Syrją. Policja musiała interwenjować.

EGIPT

BUDOWA NOWYCH SZÓS. Rząd egipski przystępuje obecnie do budowy 10 nowych szós o długości 10.000 km. Koszt budowy ich wyniesie ŁE. 300.000. Szosy te połączą Asmailję z Kairem, Asmailję z Aleksandrją, Kair z Suezem, Kair z Aleksandrją, Port-Said z Asmailją i Port-Said z Suezem.

URODZAJ BAWEŁNY. Ogólna sytuacja na rynku bawełny w r. 1935/36 była zadawalająca. Zbiór bawełny był o miljon kantarów większy, niż w sezonie poprzednim, mimo, że obszar pod uprawę był mniejszy.

STATYSTYKA

Handel zagraniczny Polski z krajami Bliskiego Wschodu

Handel zagraniczny Polski z krajami Bliskiego Wschodu w czerwcu 1936 r. w porównaniu z tymże okresem r. 1935.

	Czerwiec 1935			Czerwiec 1936		
	Przywóz	Wywóz	Saldo	Przywóz	Wywóz	Saldo
	W tysiącach złotych					
Palestyna	81	1,419	1,338	36	451	415
Egipt	1,255	240	1,015	1,027	160	867
Syrja	—	129	129	232	231	1
Iran	39	469	430	58	389	331
Turcja	14	97	83	118	323	205
Cypr	11	4	7	10	3	7
Irak	3	71	68	—	35	35

Handel zagraniczny Polski z krajami Bliskiego Wschodu w okresie styczeń—czerwiec w porównaniu z tymże okresem 1935 r.

	styczeń-czerwiec1935 r.			styczeń-czerwiec 1936 r.		
	Przywóz	Wywóz	Saldo	Przywóz	Wywóz	Saldo
	w tysiącach złotych					
Palestyna	2.999	5,735	2,736	5,443	3,293	2.150
Egipt	8,599	2,183	6,416	8,804	2,845	5,959
Syrja	6	638	632	1,035	842	193
Iran	254	2,359	2,105	393	1,322	929
Turcja	29	578	284	1,228	1,412	184
Cypr	24	52	28	46	83	37
Irak	23	303	280	1	279	278

Handel zagraniczny Polski z krajami Bliskiego Wschodu w kwietniu i maju 1936 r. (według działów).

Tysiące złotych

Działy	Kwiecień-Maj 1936 r.													
	Palestyna		Egipt		Syrja		Iran		Turcja		Cypr		Irak	
PRZYWÓZ														
Ogółem	698	582	2,095	993	385	413	61	4	182	135	—	5	—	1
Wytwory pochodz. rośl.	678	541	5	—	385	394	52	3	138	103	—	5	—	1
Zwierzęta żywe i wytw. pochodz. zwierzęc.	2	3	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
Woski, tłuszcze, oleje pochodz. rośl. i zwierz., inne	6	21	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Przetw. spoż., tytoń	5	1	—	—	—	—	—	—	44	32	—	—	—	—
Przetw. chem. i farmac., farby	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skóry, futra, wyr. skórz.	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Surowce włók. i wyroby	4	1	2,088	993	—	19	8	—	—	—	—	—	—	—
Drewno, korek, wyroby koszykarskie	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Papier i wyroby pap.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wagi, narzędzia, instrumenty i aparaty precyzyjne, naukowe, opt., maszyny do pisania, zegary	2	1	—	—	—	—	-	—	—	—	—	—	—	—

WYWÓZ														
Ogółem	398	533	569	707	74	216	180	94	291	350	6	5	32	111
Wytwory pochodzenia roślinnego	41	50	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zwierzęta żywe i wytwory pochodzenia zwierzęcego	5	17	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wytwory pochodzenia mineralnego	—	—	44	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Przetwory spożywcze, tytoń	20	8	9	15	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Przetwory chemiczne i farmaceutycz-	6	1	—	1	—	1	3	3	—	2	—	—	—	5
Skóry, futra, wyroby skórzane	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Surowce włókienn. i wyroby z nich	23	5	77	209	20	37	51	75	218	240	—	—	22	70
Drewno, korek, wyroby z nich, wyroby koszykarskie	187	339	235	274	14	56	2	—	—	—	2	—	10	15
Papier i wyroby z niego	44	16	19	24	12	17	118	1	71	107	—	4	—	—
Wyroby kamieniarskie, ceram. szklane	14	17	17	8	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—
Metale nieszlachetne i wyroby z nich	40	73	89	111	17	104	—	15	—	1	1	1	—	21
Maszyny i aparaty, sprzęt elektrotechniczny	5	3	77	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wagi, narzędzia, instrumenty i aparaty precyz. nauk. optycz.	11	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kapelusze, parasolki, laski, art. mody	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
Wyroby różne	3	1	—	1	5	1	—	—	—	—	3	—	—	-

Handel zagraniczny Palestyny

Import do Palestyny głównych artykułów w lutym 1936 r.
w porównaniu z tymże okresem 1935 r.

	Luty 1935		Luty 1936	
	Kwintale	ŁP.	Kwintale	ŁP.
Ryż	14,827	14,319	11,566	12,350
Pszenica	11,272	7,417	—	—
Mąka pszenna	34,399	33,123	14,635	16,555
Bydło (sztuk)	2,366	27,071	2,925	20,750
Cukier	14,041	10,679	20,614	16,589
Kartofle	13,759	8,580	14,668	8,443
Drzewo budulcowe w m^3				
Żelazo w sztabach i prętach	41,130	28,251	22,010	17,158
Rury i ich łączniki				
Drzewo na skrz. pom. m^3	10,106	33,435	8,606	30,096
Tkaniny bawełniane	2,789	39,117	1,845	24,437
Tkaniny wełniane	360	21,635	232	15,258
Tkaniny jedwabne	232	15,258	360	21,635
Benzyna (litrów)	3,447,034	19,011	4,496,927	22,858
Automobile (sztuk)	248	34,637	60	9,651

Główne artykuły wywozu z Palestyny w lutym 1936 r.
w porównaniu z tymże okresem 1935 r.

	Luty 1935		Luty 1936	
	Kwintale	ŁP.	Kwintale	ŁP.
Wino (litrów)	126,701	2,933	84,510	2,044
Pomarańcze (skrzynek)	1,503,259	676,467	1,231,283	590,994
Oliwa	270	1,841	340	2,566
Migdały	33	185	2	
Cement	330	96	880	128
Pończochy (tuz.)	1,190	856	284	100
Mydło	1,254	3,878	1,473	4,394
Zęby sztuczne	—	1,617	—	1,800

Handel zagraniczny Palestyny w/g krajów w lutym 1936 r. w porównaniu z tymże okresem w 1935 r.

	Luty 1935 r.				Luty 1936 r.			
	Przywóz	Wywóz	Reeksport	Tranzyt	Przywóz	Wywóz	Reeksport	Tranzyt
	w funtach palestyńskich							
W. Brytanja	216,760	532,240	1,129	6,429	202,225	432,979	1,648	6,692
Niemcy	166,886	76,760	795	600	188.055	46,702	1,886	627
Francja	23,828	10,862	133	986	18,962	5,925	172	3
Italja	38,316	572	92	2,008	2,075	59	57	488
Rumunja	85,994	16,880	18	—	60,658	17,251	73	—
Egipt	48,527	5,075	12,672	557	42,236	5,781	4,776	1,471
Syrja	68,614	21,754	3,967	19	92,894	22,812	3,154	—
Irak	11,744	316	1,760	37	11,691	267	837	147
Iran	9.705	39	40	—	24,948	105	—	10
Turcja	37,624	20	1	—	15,583	1,989	—	30
Arabja	705	6	—	51	369	239	57	74
Polska	51,502	20,607	139	51	40,505	36,740	72	23

Wywóz z Palestyny głównych artykułów w styczniu 1936 r. w porównaniu z tymże okresem r. 1935.

	Styczeń 1935		Styczeń 1936	
	Kwintale	ŁP.	Kwintale	ŁP.
Pomarańcze (skrzynek)	1,258,662	566,397	1.454,555	581,821
Grejpfruty „	110,684	55,342	113,452	39,707
Oliwa	372	2,619	565	3,777
Cytryny (skrzynek)	1,303	587	6,786	4,071
Skóry surowe i suszone	773	2,448	1,755	6,932
Jelita	98	1,286	96	2,538
Wino (litrów)	79,844	2,045	42,986	1,922
Sezam	1,238	2,067	454	1,010
Migdały	8	45	6	27
Cement	240	70	670	94
Pończochy (tuz.)	2,189	522	516	161
Mydło	1,646	5,225	1,175	3,268
Zęby sztuczne	—	1,886	—	2,773

Handel zagraniczny Palestyny według głównych krajów pochodzenia w styczniu 1936 r. w porównaniu z tymże okresem 1935 r.

	Styczeń 1935				Styczeń 1936			
	Przywóz	Wywóz	Reeksp.	Tranzyt	Przywóz	Wywóz	Reeksp.	Tranzyt
	w funtach palestyńskich							
W. Brytanja	234,392	480,303	1,546	6,098	276,390	427,096	2,151	12,068
Niemcy	157,700	21,705	813	615	163,337	30,820	1,196	756
Francja	19,796	4,916	72	1,037	29,832	9,720	208	7
Czechosłowacja	47,451	4,236	172	886	39,249	8.014	325	2,502
Belgja	32,972	6,322	140	983	51,862	8,864	4,055	305
Italja	35,826	850	389	5,954	4,099	297	375	—
Holandja	22,180	35,572	212	—	20,556	46,362	280	17
Szwecja	22,105	9,994	220	—	9,684	25,851	24	—
Rumunja	67,146	13,738	12	—	120,661	4,370	—	—
Egipt	47,003	6,093	5,997	1,919	41,087	4,076	10,933	966
Syrja	71,768	17,072	6,036	—	75,806	24,961	4,516	—
Irak	19,091	570	276	400	19,483	1,479	377	99
Iran	3,813	—	112	174	15,547	—	352	30
Turcja	29,231	—	6	220	38,323	1,383	—	386
Arabja	409	408	—	—	826	230	152	—
Polska	31,957	17,789	128	—	49,651	23,575	120	271

Ruch ludności w Palestynie

Ogólna ilość przybyłych i opuszczających Palestynę w kwietniu i maju 1936 r.

	kwiecień 1936		maj 1936	
	Ogółem	Żydzi	Ogółem	Żydzi
Przybyli				
a) Imigranci	3,353	3,193	2,363	2,261
b) Powracający po nieobecności powyżej jednego roku	114	29	109	58
c) Powracający po nieobecności do jednego roku	4,699	1,418	2,325	564
d) Turyści przybyli	12,082	3,546	3,422	1,388
e) Turyści tranzytem	1,508	139	411	28
Ogółem	21,756	8,325	8,630	4,299
Wyjechali				
f) Opuszczający kraj na okres powyżej jednego roku	45	27	85	68
g) Opuszczający kraj na okres do jednego roku	5,083	1,594	4,629	1,975
h) Turyści wyjeżdżający	10,752	2,365	6,431	2,720
i) Turyści tranzytem	1,472	122	419	31
Ogółem	17,352	4,108	11,564	4,794

Podział imigrantów w/g płci.

	kwiecień 1936 r.				maj 1936 r.			
	Mężcz.	Kobiet.	Chłop. do lat 15	Dziew. do lat 15	Mężcz.	Kobiet.	Chłop. do lat 15	Dziew do lat 15
Imigranci ogółem w tem	1,263	1,465	317	308	806	1,064	242	251
Żydzi	1,226	1,376	305	286	772	1,028	225	236
Turyści zalegalizowani jako imigranci	81	77	7	6	77	56	22	21
w tem Żydzi	71	65	5	5	71	54	9	11
Ogólna ilość zarejestrowanych imigrantów	1,344	1,542	324	314	883	1,120	264	272
w tem Żydzi	1,297	1,441	310	291	843	1,082	234	247

Kategorje imigrantów.

	Kwiecień 1936 r.				maj 1936			
	Imigranci		turyści zaleg.		Imigranci		Turyści zaleg	
	ogółem	Żydzi	ogółem	Żydzi	ogółem	Żydzi	ogółem	Żydzi.
A (I) Kapitaliści (ŁP 1000 i wyżej)	395	394	75	68	184	183	59	59
A (I) 2 Członkowie rodzin A (I)	382	382	28	26	220	220	28	28
A (II) Wolne zawody (ŁP. 500)	—	—	—	—	—	—	—	—
A (II) 2 Członk. rodz. A (II)	—	—	—	—	—	—	—	—
A (III) Rzemieślnicy (ŁP. 250)	30	30	3	2	16	16	1	1
A (III) 2 członk. rodzin A (III)	58	58	1	1	31	31	—	—
A (IV) osoby z min. dochodem ŁP. 4.—	10	10	2	2	4	4	3	3
A (V) Osoby z kapitałem ŁP. 500.	1	1	—	—	—	—	—	—
A (V) 2 Członk. rodz. A (5)	—	—	—	—	—	—	—	—
B (I) Sieroty	—	—	—	—	—	—	—	—
B (II) Duchowieństwo	27	20	5	—	42	35	6	1
B (II) Członk. rodz. B (II)	48	48	—	—	92	92	—	—
B (III) Studenci	133	133	—	—	125	125	—	—
C Robotnicy	783	776	7	5	338	335	23	13
C (2) Członkowie rodzin C	480	480	—	—	285	284	3	1
D Członkowie rodzin mieszkańców Palestyny	966	861	49	42	995	936	45	39
K. Osoby nie podlegające ustawie imigracyjnej	40	—	1	—	31	—	8	—

Obieg pieniężny w Palestynie

Ilość monet w obiegu w Palestynie w końcu maja 1936 r.

	maj 1936 r.	
	Ilość	Ł. P.
	monety w obiegu	
Srebrne monety		
100 milsów	2,540,000	254,000
50 milsów	4,760,000	238,000
Ogółem srebrne monety		492,000
Niklowe monety		
20 milsów	1,390,000	27,800
10 milsów	3,530,000	35,300
5 milsów	4,340,000	21,700
Ogółem niklowe monety		84,800
Miedziane monety		
2 milsy	1,368,000	2,736
1 mils	4,784,000	4,784
Ogółem monety miedziane		7,520
Ogółem monety		584,320
Banknoty		
ŁP. 100	345	34,500
ŁP. 50	2,426	121,300
ŁP. 10	117,684	1,176,840
ŁP. 5	390,771	1,953,855
ŁP. 1	2,050,110	2,050,110
ŁP. ½	630,419	315,209,500
Ogółem banknoty		5,651,814,500
Ogółem monety i banknoty		6,236,134,500

Ruch cen

Poniższe tabele wykazują ceny hurtowe i detaliczne głównych artykułów za ostatnie pięciolecie.

Artykuły	Jednostka	CENY HURTOWE				
		1931	1932	1933	1934	1935
		w funtach palestyńskich				
Chleb	za 100 kg.	1.430	1,570	1,430	1,350	1,450
Pszenica	„	0,750	1,130	1,050	0,960	0,890
Jęczmień	„	0,530	0,720	0,620	0,570	0,540
Proso	„	0.600	0,740	0,690	0,590	0,490
Ryż (Rashidi)	„	1,680	1,860	1,390	1.330	1,440
Wołowina	„	7,520	6,420	5,680	5,700	5,770
Baranina	„	7,550	7,200	7,190	7,330	7,210
Jaja	za 100 szt.	0,270	0,280	0,310	0,310	0,290
Mleko	„ „ litr.	0,015	0,014	0,014	0,016	0,015
Masło	„ „ kg.	13,480	12,930	12,640	13,090	12,470
Ser	„ „	5,600	7,180	6,150	7,330	7,240
Kartofle	„ „	1,000	0.850	0,710	0,840	0,820
Groch	„ „	0,760	0,850	0,810	0,930	0,920
Fasola	„ „	0,830	0,900	0,850	0,970	0,910
Nasiona Sezam.	„ „	1,620	2,170	1,920	1,580	1,810
Soczewica	„ „	0,690	0,790	0,890	1,240	1.340
Łubin	„ „	0,780	0,570	0,480	0,490	0,750
Pomidory	„ „	1,130	1,140	1,130	1,140	1,300
Cebula	„ „	0,570	0,620	0,510	0,470	0.470
Morele	„ „	—	—	—	—	—
Figi	„ „	1,380	0,950	1,060	1,180	1,240
Winogrona	„ „	1,130	1,220	1,420	1,240	1.160
Melony	„ „	0,950	0,850	1,350	0,920	0,850
Arbuzy	„ „	0,420	0,430	0,690	0,400	0,430
Migdały	„ „	3,960	4,410	4,030	5,440	5,530
Kawa	„ „	5,880	7,530	7,760	6,650	5,870
Cukier (kryształ)	„ „	1,950	2,000	1,870	1,810	1,580
Sól	„ „	0,550	0,580	0,570	0,550	0,530
Węgiel	„ „	3,190	3,260	3,830	3,990	3,060
Olej Sezamowy	„ „	3,890	4,830	4,810	4,090	4,490
Oliwa	„ „	3,850	4,500	5,460	5,310	5,150
Mydło	„ „	3,180	3,240	3,560	3,470	2,410
Mąka	„ „	1,400	1.600	1.460	1,430	1,440

Poniższe tabele wykazują ceny hurtowe i detaliczne głównych artykułów za ostatnie pięciolecie

Artykuły	Jednostka	Ceny detaliczne 1931	1932	1933	1934	1935
		w milsach				
Pszenica	za 1 kg.	8	12	12	11	10
Chleb	,, ,, ,,	16	16	15	16	16
Mąka	,, ,, ,,	16	16	15	15	14
Baranina	,, ,, ,,	83	88	87	88	88
Wołowina	,, ,, ,,	92	83	79	83	71
Ryby	,, ,, ,,	104	96	92	92	96
Mleko	,, ,, ,,	26	21	21	21	23
Masło	,, ,, ,,	171	163	158	150	154
Ser	,, ,, ,,	75	79	75	83	71
Nafta	za blasz.	159	151	159	159	171
Węgiel drzewny	za 1 kg.	7	7	7	7	9
Ryż	,, ,, ,,	18	19	15	14	16
Oliwa	,, ,, ,,	40	48	55	57	54
Cukier (kryszta)	,, ,, ,,	20	20	19	18	17
Jaja	za 10 szt.	26	30	33	33	32
Mydło	za 1 kg.	34	40	45	45	47
Kawa	,, ,, ,,	75	83	83	79	67
Kartofle	,, ,, ,,	11	9	9	10	10
Cebula	,, ,, ,,	7	8	6	5	6

Handel zagraniczny Iraku

Handel zagraniczny Iraku w okresie styczeń-marzec 1936 r.

w porównaniu z tymże okresem r. 1935

Tabl. a. Główne artykuły przywozu

Artykuły	Styczeń-marzec 1935	Styczeń-marzec 1936
	w dinarach	
Ziemniaki	5,837	5,491
Cukier	92,674	95,050
Piwo	7,560	7,337
Papierosy	3,329	7,150
Cement	23,677	36,203
Benzyna	28,274	41,170
Farby wszelkiego rodzaju	19,183	17,811
Mydło toaletowe	3,205	2,700
Smary	13,962	15,579
Tkaniny bawełniane	187,777	203,174
Tkaniny wełniane	32,076	52,614
Żelazo w sztabach i prętach	48,632	31,515
Rury żelazne i ich łączniki	15,942	77,630
Samochody i ich części	61,615	61,917

Tabl. b. Główne artykuły wywozu

Artykuły	Styczeń-marzec 1935	Styczeń marzec 1936
	w dinarach	
Bydło	3,065	6,878
Owce	50,839	44,760
Jelita	10,865	12,210
Jaja	8,112	6,476
Daktyle	74.052	49,051
Jęczmień	32,776	10,716
Pszenica	17,640	1,362
Mąka pszenna	11,945	204
Nasiona sezamowe	4,947	1,534
Cukiernicze wyroby	11,783	321.017
Olej palny	384,190	44,235
Skóry	30,870	45,350
Wełna surowa	66,874	

Handel zagraniczny Iraku w okresie styczeń-marzec 1936 r. wg. krajów w porównaniu z tymże okresem 1935 r.

	styczeń-marzec 1935		styczeń-marzec 1936	
	przywóz	wywóz	przywóz	wywóz
	w dinarach.			
W. Brytanja	401,518	306,963	480,396	171,254
Niemcy	96,215	14,941	128,896	27,420
Belgja	77,634	25,901	82,030	1,699
Francja	36,494	294,901	42,319	19,484
Holandja	33,379	—	46,116	1,666
Włochy	31,761	6,587	8,077	127
Japonja	281,805	2,043	352,617	1,315
Iran	128,951	83,405	153,544	55,606
Indje	105,664	79,025	126,842	69,636
Egipt	40,266	67,937	27,083	14,399
Syrja	40,964	106,921	32,657	208,729
Palestyna i Transjordanja	2,660	65,625	6,313	246,790
Stany Zjednocz. Am. Płn.	95,693	—	98,004	65,708

*) Dinar = 1 Ł. sterling.

PRENUMERATA:

Kwartalnie	zł.	3.—
Półrocznie	„	6.—
Rocznie	„	12.—
Cena pojedyjczego numeru	„	1.20

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Warszawa, ul. Fredry 10. — Tel. 246-37, 521-06. P. K. O. 9231.

Redaktor odpowiedzialny:
P. WASSERMAN

Wydawca:
POLSKO-PALESTYŃSKA IZBA HANDLOWA

Druk. „Monolit", Warszawa, Elektoralna 3, tel. 581-92.